

RAPORT Z WIZYTACJI

(ocena programowa – profil praktyczny)

dokonanej w dniach 13-14 czerwca 2016 r. na kierunku „turystyka i rekreacja” prowadzonym w ramach obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej, obszaru nauk humanistycznych oraz obszaru nauk przyrodniczych na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu praktycznym realizowanych w formie stacjonarnej w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Stanisława Pigoń w Krośnie.

przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej w składzie:

przewodniczący: prof. dr hab. Janusz Iskra - członek PKA

członkowie:

1. prof. dr hab. Krystyna Dwucet – ekspert merytoryczny PKA
2. dr Mariusz Pociecha – ekspert merytoryczny PKA
3. mgr Marcin Napierała – ekspert PKA ds. pracodawców
4. mgr Piotr Pokorny – ekspert PKA ds. WSZJK
5. Dawid Knara – ekspert PKA ds. studenckich

INFORMACJA O WIZYTACJI I JEJ PRZEBIEGU

Ocena jakości kształcenia na kierunku „Turystyka i rekreacja” prowadzonym w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Stanisława Pigoń w Krośnie została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2015/2016. Polska Komisja Akredytacyjna do tej pory tylko raz dokonywała oceny jakości kształcenia na wskazanym wyżej kierunku.

Wizytacja została przygotowana i przeprowadzona zgodnie z obowiązującą procedurą. Raport Zespołu Oceniającego (dalej ZO) został opracowany po zapoznaniu się z przedłożonym przez Uczelnię raportem samooceny oraz na podstawie przedstawionej w toku wizytacji dokumentacji, spotkań i rozmów przeprowadzonych z władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami i studentami ocenianego

kierunku, hospitacji zajęć, przeglądu infrastruktury dydaktycznej oraz oceny losowo wybranych prac etapowych i dyplomowych.

Poprzednia ocena jakości na kierunku „Turystyka i rekreacja” miała miejsce w 2010 roku i w jej wyniku kierunek otrzymał ocenę pozytywną bez zaleceń. Władze Uczelni i Wydziału stworzyły bardzo dobre warunki do pracy ZO. Raport Zespołu Oceniającego został opracowany na podstawie raportu samooceny, a także dokumentacji przedstawionej w toku wizytacji, hospitacji zajęć dydaktycznych, analizy losowo wybranych prac dyplomowych oraz zaliczeniowych, wizytacji bazy naukowo-dydaktycznej, a także spotkań i rozmów przeprowadzonych z Władzami Uczelni i Wydziału, pracownikami oraz studentami ocenianego kierunku, Samorządem Studenckim, pracownikiem Biura Karier, z osobami i gremiami odpowiedzialnymi za wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia, a także z interesariuszami zewnętrznymi, tj. przedstawicielami otoczenia społeczno-gospodarczego. Przed zakończeniem wizyty dokonano wstępnych podsumowań, o których Przewodniczący Zespołu poinformował Władze Uczelni i Wydziału na spotkaniu podsumowującym.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków ZO w Załączniku nr 2.

**OCENA SPEŁNIENIA KRYTERIÓW OCENY PROGRAMOWEJ DLA
KIERUNKÓW STUDIÓW
O PROFILU PRAKTYCZNYM**

Kryterium oceny	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia		X			
2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia		X			
3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia		X			
4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu praktycznym i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia		X			
5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się i wchodzenia na rynek pracy		X			
6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów		X			

Jeżeli argumenty przedstawione w odpowiedzi na raport z wizytacji lub wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy będą uzasadniały zmianę uprzednio sformułowanych ocen, raport powinien zostać uzupełniony. Należy, w odniesieniu do każdego z kryteriów, w obrębie którego ocena została zmieniona, wskazać dokumenty, przedstawić dodatkowe informacje i syntetyczne wyjaśnienia przyczyn, które spowodowały zmianę, a ostateczną ocenę umieścić w tabeli nr 1.

Max. 1800 znaków (ze spacjami)

Tabela nr 1

Kryterium	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	znacząco	częściowo	niedostatecznie
Uwaga: należy wymienić tylko te kryteria, w odniesieniu do których nastąpiła zmiana oceny					

1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

1.1 Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest zgodna z misją i strategią rozwoju uczelni, odpowiada celom określonym w strategii jednostki oraz w polityce zapewnienia jakości, a także uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla danego zakresu kształcenia. *

1.2 Plany rozwoju kierunku uwzględniają tendencje zmian dotyczących wymagań związanych z przygotowaniem do działalności zawodowej, właściwej dla ocenianego kierunku, są zorientowane na potrzeby studentów oraz otoczenia społecznego, gospodarczego lub kulturalnego, w tym w szczególności rynku pracy.

1.3 Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów do obszaru/obszarów kształcenia oraz wskazała dziedzinę/dziedziny nauki¹ oraz dyscyplinę/dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia dla ocenianego kierunku.

1.4. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów są spójne z wybranymi efektami kształcenia dla obszaru/obszarów kształcenia, poziomu i profilu praktycznego, do którego/których kierunek ten został przyporządkowany, określonymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.), efekty kształcenia są także zgodne ze standardami określonymi w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy.

¹ Określenia: obszar wiedzy, dziedzina nauki i dyscyplina naukowa, dorobek naukowy, osiągnięcia naukowe, stopień i tytuł naukowy oznaczają odpowiednio: obszar sztuki, dziedziny sztuki i dyscypliny artystyczne, dorobek artystyczny, osiągnięcia artystyczne oraz stopień i tytuł w zakresie sztuki.

Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku, uwzględniają w szczególności zdobywanie przez studentów umiejętności praktycznych, w tym umożliwiają uzyskanie uprawnień do wykonywania zawodu i kompetencji niezbędnych na rynku pracy, oraz dalszą edukację. *

1.5 Program studiów dla ocenianego kierunku oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie kwalifikacji o poziomie odpowiadającym poziomowi kształcenia określonego dla ocenianego kierunku o profilu praktycznym. *

1.5.1. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, program studiów dostosowany jest do warunków określonych w standardach zawartych w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy. W przypadku kierunku lekarskiego i lekarsko-dentystycznego uwzględnia także ramowy program zajęć praktycznych określony przez Ministra Zdrowia.

1.5.2 Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia w szczególności aktualnie stosowane w praktyce rozwiązania naukowe związane z zakresem ocenianego kierunku oraz potrzeby rynku pracy. *

1.5.3. Stosowane metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się studentów, aktywizujące formy pracy ze studentami oraz umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności umiejętności praktycznych oraz kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy.

1.5.4. Czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych i dostosowany jest do efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku studiów, przy uwzględnieniu nakładu pracy studentów mierzonego liczbą punktów ECTS.

1.5.5. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności uwzględnia przypisanie modułom zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS. *

1.5.6. Jednostka powinna zapewnić studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej. *

1.5.7 Dobór form zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku, ich organizacja, w tym liczebność grup na poszczególnych zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w szczególności umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym odbywają się w warunkach właściwych dla zakresu działalności zawodowej związanej z ocenianym kierunkiem, w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie czynności praktycznych przez studentów. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość spełnia warunki określone przepisami prawa, w tym w zakresie zdobywania umiejętności praktycznych, które powinno odbywać się w warunkach rzeczywistych. *

1.5.8. Jednostka określiła efekty kształcenia dla praktyk zawodowych i metody ich weryfikacji, zapewnia realizację tych praktyk w wymiarze określonym dla programu studiów o profilu praktycznym, a także ich właściwą organizację, w tym w szczególności dobór instytucji o zakresie działalności odpowiednim do efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku, oraz liczbę miejsc odbywania praktyk dostosowaną do liczby studentów kierunku. *

Program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia, np. poprzez realizację programu kształcenia w językach obcych, prowadzenie zajęć w językach obcych, ofertę kształcenia dla studentów zagranicznych, a także prowadzenie studiów wspólnie z zagranicznymi uczelniami lub instytucjami naukowymi.

1.6. Polityka rekrutacyjna umożliwia właściwy dobór kandydatów.

1.6.1. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia w jednostce oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku.

1.6.2. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się na ocenianym kierunku umożliwiają identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności do efektów kształcenia założonych dla ocenianego kierunku studiów.

1.7. System sprawdzania i oceniania umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. *

1.7.1 Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych niezbędnych na rynku pracy, na każdym etapie procesu kształcenia, także na etapie przygotowywania pracy dyplomowej i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, w toku praktyk zawodowych, oraz w odniesieniu do wszystkich zajęć, w tym zajęć z języków obcych.

1.7.2. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, zapewnia rzetelność, wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania, oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia właściwe dla tej formy zajęć. *

1. Ocena - w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema i trzema cyframi

1. Wizytowany Zakład Turystyki i Rekreacji Instytutu Kultury Fizycznej w PWSZ im. Stanisława Pigonia w Krośnie sformułował właściwą koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia

1.1. Senat PWSZ w Krośnie przyjął Uchwałą Nr 32/15 z dnia 7 lipca 2015 r. misję i strategię Uczelni na lata 2015-2020. Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku jest powiązana z misją i strategią rozwoju Uczelni oraz z jej strategią i polityką zapewnienia jakości kształcenia. Zakłada ona, że do podstawowych celów realizowanych przez Zakład Turystyki i Rekreacji należą kształcenie, wychowywanie i rozwój kompetencji społecznych studentów, budowanie relacji z otoczeniem społecznym miasta i regionu, współpraca z renomowanymi uczelniami akademickimi. Ponadto koncepcja ta zakłada promowanie wiedzy, zdrowia, różnych form aktywności turystycznej i rekreacyjnej, na wszystkich szczeblach edukacji, oraz rozwijanie i wdrażanie w społeczeństwie na każdym etapie rozwoju postawy „uczenia się przez całe życie”. W ramach ocenianego kierunku Zakład Turystyki i Rekreacji realizuje trzy specjalności, których utworzenie było wynikiem analizy współczesnych trendów w turystyce i rekreacji i jest zbieżne z zapisami Strategii rozwoju województwa podkarpackiego do roku 2020, w której w obszarze: Nauka, badania i szkolnictwo wyższe, w priorytecie tematycznym 1.3 – Turystyka, wpisano że: *Podniesienie rynkowej konkurencyjności oferty turystycznej regionu, wymaga koncentracji działań na wybranych formach turystyki wypoczynkowej, uzdrowskiej (w tym leczniczej), aktywnej i krajoznawczej [...] które stanowią podstawowe źródło przychodów województwa z ruchu turystycznego.* Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie przyjmuje w swojej strategii, w celu strategicznym nr 5.1., że *jest Uczelnią dbającą o wysoką jakość kształcenia praktycznego.* Znajduje to potwierdzenie w działalności ocenianego Zakładu Turystyki i Rekreacji, który współpracuje z miejscowymi instytucjami turystycznymi i lokalnym rynkiem usług turystycznych. Instytucje te ułatwiają dostęp studentom do praktyk zawodowych i dają szansę absolwentom wizytowanego kierunku na późniejsze podjęcie pracy w zawodzie. Ponadto, reprezentanci tych instytucji

należą do Komisji Programowej działającej w Zakładzie Turystyki i Rekreacji. Pracownicy Zakładu i studenci wizytowanego kierunku biorą czynny udział w organizowaniu zajęć w ramach Akademii Młodych, Nocy Naukowców, Dni Akademickich, działań Uniwersytetu Trzeciego Wieku. W ramach współpracy ze środowiskiem lokalnym, studenci aktywnie uczestniczą w organizacji imprez turystycznych i rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży szkolnej, przede wszystkim są organizatorami imprez turystycznych dla studentów i pracowników PWSZ w Krośnie, przygotowując między innymi kolejne edycje: Beskidzkiego Akademickiego Rajdu Terenowego, Rajdu Integracyjnego Studentów I roku. PWSZ w Krośnie w celu strategicznym 5.2. zakłada *podejmowanie współpracy z ośrodkami naukowo-dydaktycznymi, społeczno-kulturalnymi i samorządowymi, zarówno w kraju jak i za granicą dla poszerzenia perspektyw dalszego rozwoju swoich studentów, absolwentów i pracowników, a także dla wspierania rozwoju regionu*. W związku z tym należy podkreślić, że Zakład Turystyki i Rekreacji PWSZ w Krośnie utrzymuje ściśle kontakty w szczególności z Uniwersytetem Rzeszowskim, Akademią Wychowania Fizycznego w Krakowie, oraz Uniwersytetem Jagiellońskim i we współpracy z nimi buduje swoją koncepcję kształcenia oraz dąży do zapewnienia absolwentom możliwości kontynuowania studiów uzupełniających II stopnia. Wizytowany Zakład kształci, wychowuje i rozwija kompetencje swoich studentów, w duchu wzajemnego szacunku, odpowiedzialności uczciwości i poszanowania prawa, tym samym realizuje zadania spójne z celem strategicznym Uczelni nr 5.3., który zakłada, że *Uczelnia kształtuje postawy studentów i pracowników w duchu wartości akademickich i patriotycznych*. Zaprezentowana koncepcja kształcenia nie wykazuje nowatorstwa w odniesieniu do kierunków studiów o podobnych celach i zakresie kształcenia, ale daje możliwość rozwoju i aktywizuje lokalny rynek pracy, a w konsekwencji pozwala osiągnąć absolwentom ocenianego kierunku kwalifikacje i kompetencje stanowiące podstawę do zatrudnienia. Wynika to szczególnie z atrakcyjnego położenia Uczelni w pobliżu renomowanych uzdrowisk funkcjonujących w okolicy Krosna i przygranicznego usytuowania, skąd pochodzą studenci. Taka koncepcja, realizowana w takim miejscu, stwarza absolwentom duże możliwości zatrudnienia i samozatrudnienia na lokalnym rynku usług turystycznych. Absolwent wizytowanego kierunku jest dobrze przygotowany do roli przewodnika terenowego lub pilota wycieczek, kreatora własnego gospodarstwa agroturystycznego, animatora turystyki i odnowy biologicznej w uzdrowiskach oraz usługodawcy na polu szeroko rozumianej turystyki i rekreacji ruchowej. Potwierdzają to pracodawcy i studenci, którzy uczestniczyli w spotkaniu z Zespołem Oceniającym (ZO).

1.2. Plany rozwoju kierunku turystyka i rekreacja uwzględniają znacząco oczekiwania zmieniającego się rynku pracy. Przyjęta przez Jednostkę koncepcja kształcenia przewiduje w planie rozwoju potrzeby studentów oraz otoczenia społecznego, gospodarczego i kulturalnego, w tym w szczególności rynku pracy związanego - przede wszystkim - z funkcjonowaniem lokalnych uzdrowisk, w ramach kształcenia na specjalności turystyka uzdrowiskowa, Wellness i Spa, oraz rozwojem agroturystyki w ramach kształcenia na specjalności turystyka aktywna z agroturystyką. W ramach kształcenia na specjalności obsługa ruchu turystycznego absolwent ma możliwość realizacji swoich celów poza lokalnym rynkiem pracy. *Mając na względzie m.in. strategię rozwoju Miasta Krosna na lata 2014-2022 oraz województwa Podkarpackiego – „Podkarpackie 2020”* Zakład Turystyki i rekreacji kształci studentów gotowych podjąć pracę w obszarze turystyki i rekreacji. Uzyskiwane przez studentów akredytowanego kierunku kompetencje pozwalają na podejmowanie pracy już w trakcie studiów. Potwierdzeniem tego faktu są wypowiedzi członków Komisji Programowej reprezentujących otoczenie społeczno-gospodarcze podczas wizytacji, oraz

udokumentowany czynny udział studentów przy organizacji imprez turystycznych promujących Krosno i region, m.in. „Karpackie klimaty”, „Balony nad Krosnem”. Tak więc polityka kształcenia, w wizytowanym Zakładzie, zmierza do zaspokojenia oczekiwań związanych ze zmieniającą się lokalną ofertą turystyczną, poprzez koncentrację kształcenia na wybranych formach turystyki wypoczynkowej, uzdrowskiej, aktywnej i krajoznawczej, które w założeniu mają stanowić podstawowe źródło przychodów województwa z ruchu turystycznego. Zakład realizuje zaawansowaną współpracę ze środowiskiem społeczno-gospodarczym regionu. Jednostka kształci na kierunku o profilu praktycznym i konsultuje swoje działania oraz plany rozwoju z interesariuszami zewnętrznymi. Realizowany program studiów wyposaża studentów w wiedzę, umiejętności i kompetencje pozwalające osiągać różne cele zawodowe związane ze studiowanym kierunkiem. Ponadto, istotne miejsce w planach Zakładu zajmuje umiędzynarodowienie kierunku poprzez zwiększenie liczby studentów zagranicznych kształcących się na kierunku turystyka i rekreacja, zwiększenie liczby studentów wyjeżdżających na semestralne studia zagraniczne (Erasmus+) oraz na staże i praktyki zagraniczne. Władze Zakładu zakładają systematyczny rozwój współpracy z uczelniami zagranicznymi w ramach programów wymiany międzynarodowej studentów i pracowników oraz w oparciu o partnerskie umowy dwustronne. Dodatkowo, władze Zakładu planują w najbliższej przyszłości wdrażanie kolejnych metod kształcenia na odległość.

1.3. Senat PWSZ im. Stanisława Pigoń w Krośnie przyjął Uchwałą Nr 31/13 z dnia 17 września 2013 r. opis zakładanych efektów kształcenia oraz program studiów dla kierunku turystyka i rekreacja, studia stacjonarne pierwszego, o profilu praktycznym. Jednostka prawidłowo przyporządkowała oceniany kierunek oraz koncepcję kształcenia do obszaru nauk medycznych, nauk o zdrowiu i nauk o kulturze fizycznej, nauk przyrodniczych oraz nauk humanistycznych. Ponadto Jednostka trafnie wskazała dziedziny i dyscypliny naukowe, do których odnoszą się założone efekty kształcenia. Dziedziny te obejmują: w ramach obszaru nauk medycznych, nauk o zdrowiu i nauk o kulturze fizycznej nauki o zdrowiu - nauki o kulturze fizycznej; w ramach obszaru nauk przyrodniczych nauki biologiczne wraz z dyscyplinami: ekologia i ochrona środowiska; nauki o ziemi wraz z dyscypliną: geografia; w ramach obszaru nauk humanistycznych wskazano dziedzinę: nauki humanistyczne z takimi dyscyplinami jak: historia sztuki, etnologia i historia. Założone efekty kształcenia są zgodne z aktualnym stanem wiedzy w obszarach, do których kierunek został przyporządkowany, a zaprezentowany przez Zakład Turystyki i Rekreacji opis efektów potwierdza tę zgodność. Tym samym należy uznać, że wymóg określony w § 8 pkt.1 Rozporządzenia MNIŚW z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia został spełniony.

1.4. Zakładane kierunkowe efekty kształcenia, wspólne dla całego kierunku i uwzględniające specyfikę trzech specjalności realizowanych w ramach tego kierunku, są spójne z wybranymi efektami kształcenia, dla poziomu i profilu praktycznego, dla przyjętych obszarów nauki do których kierunek ten został przyporządkowany. Student wizytowanego kierunku, w każdej z aktualnie realizowanych specjalności, nabywa w toku kształcenia, między innymi, wiedzę z zakresu geografii, prawa, przedsiębiorczości, organizacji działalności gospodarczej i jej ekonomicznych uwarunkowań w obszarze turystyki, poznaje metodykę wykonywania zadań związanych z turystyką i rekreacją, zdobywa umiejętności komunikowania się, w tym komunikowania się w języku obcym, aktywizowania fizycznego różnych grup i jednostek, posługiwania się specjalistycznym sprzętem wykorzystywanym w turystyce i działalności rekreacyjnej oraz nabywa umiejętności bezpośredniej obsługi ruchu turystycznego. Kształtuje on także swoją świadomość odpowiedzialności za dziedzictwo kulturowe i

przyrodnicze regionu, kraju oraz Europy. Należy stwierdzić, że przyjęte przez Senat efekty kształcenia uwzględniają istotne efekty w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, które pozwolą uzyskać absolwentowi kwalifikacje do wykonywania zawodów przewodnika lub pilota wycieczek, animatora czasu wolnego lub instruktora odnowy biologicznej. Władze Zakładu przyjęły do realizacji, w okresie cyklu kształcenia, 12 efektów w zakresie wiedzy, 11 efektów w zakresie umiejętności oraz 9 efektów w zakresie kompetencji społecznych. Efekty kształcenia, uwzględniające także przygotowanie pracy dyplomowej i praktyki zawodowe, są sformułowane w sposób jasny, zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. Dodatkowo należy podkreślić, że te efekty są możliwe do osiągnięcia i sprawdzenia w zakresie stopnia ich osiągnięcia przez studenta. Ponadto, osiągnięcie tych efektów umożliwi absolwentom kierunku turystyka i rekreacja dalszą edukację na drugim poziomie kształcenia. W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA, żaden ze studentów kierunku turystyka i rekreacja nie umiał wyjaśnić pojęcia „efekt kształcenia”, natomiast byli oni świadomi pojęć wiedza, umiejętności i kompetencje społeczne w kontekście nauczania. Pojedynczy uczestnicy spotkania wiedzieli, gdzie mogą się zapoznać z tymi pojęciami, wskazując na sylabusy.

1.5.1. Nie dotyczy

1.5.2. W trakcie wizytacji stwierdzono, iż dobór treści programowych na kierunku turystyka i rekreacja w PWSZ w Krośnie jest zgodny z zakładanymi kierunkowymi efektami kształcenia, i na ogół uwzględnia on kierunki rozwoju i potrzeby lokalnego rynku pracy w zakresie branży turystycznej i rekreacyjnej oraz aktualnie stosowane w praktyce rozwiązania naukowe związane z zakresem ocenianego kierunku. Stopień zgodności treści programowych poszczególnych przedmiotów z kierunkowymi i obszarowymi efektami kształcenia ilustruje matryca efektów kształcenia, zaś treści programowe szczegółowo opisano w sylabusach. Kluczowe treści kształcenia w zakresie wiedzy dotyczą m.in. zagadnień związanych z tematyką ekologiczną i ochroną środowiska, rekreacją, obsługą ruchu turystycznego i turystyki aktywnej, dziedzictwem kulturowym i odnoszą się do efektu kierunkowego K_W02 oraz efektów obszarowych M1_W10, P1P_W04 i H1P_W02. Z ich opisu wynika, że zostały one dobrze dostosowane do założeń i wymogów studiów w zakresie turystyki i rekreacji o profilu praktycznym oraz rozwiązań w zakresie dydaktyki. Treści ujęto w sposób zwięzły i logiczny. Zostały one tak ustalone, by kształcić w studentach efekty w postaci wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Nie ma większych zastrzeżeń do stopnia uwzględniania w programie aktualnie stosowanych w praktyce rozwiązań naukowych. Warto również podkreślić, iż kształcenie akademickie na kierunku turystyka i rekreacja w przeważającym stopniu bazuje na kompetencjach praktycznych i wypracowanych umiejętnościach pracy w zespole, specyficznych kontaktach interpersonalnych oraz nabyciu umiejętności wykorzystywania środowiska przyrodniczego i kulturowego dla potrzeb regeneracji sił i aktywnego wypoczynku realizowanego w czasie wolnym. Treści związane z technologiami informacyjnymi czy aktualnymi tendencjami w organizacji i zarządzaniu związanym z turystyką i rekreacją są uwzględniane.

1.5.3. Stosowane w procesie kształcenia metody dydaktyczne opisane są dokładnie w sylabusach poszczególnych przedmiotów. Metody te są ściśle podporządkowane osiągnięciu konkretnych celów kształcenia. Każdy z sylabusów podaje dokładnie formy zajęć dydaktycznych, opisuje także metody prowadzenia zajęć. W Uczelni duży nacisk kładzie się na samodzielne uczenie się studentów. Sporo jest zajęć o charakterze symulacyjnym, pokazu, inscenizacji grupowej, studium przypadku wymagających wcześniejszego przygotowania się przez studentów (konspektu, metody, formy i właściwego doboru środków do ich realizacji).

Niektóre metody dedykowane są do konkretnego przedmiotu i uwzględniają jego specyfikę, np. prezentacja projektu wyników własnych działań dotyczących dziedzictwa kulturowego Polski i regionu, projekt – projektowanie oraz symulacja komputerowa opracowanych projektów w ramach ćwiczeń z przedmiotu „technologia informacyjna” czy metoda ruchowej ekspresji twórczej z przedmiotu „aerobik”. Prowadzący podczas zajęć zachęcają studentów do dyskusji, stawiają ich w sytuacji zadaniowej, wymagającej samodzielnego myślenia i poszukiwania sposobu rozwiązania problemu, co zostało potwierdzone podczas hospitacji zajęć. Oprócz klasycznych form, jak wykład, ćwiczenia, prowadzone są także ćwiczenia laboratoryjne, ćwiczenia terenowe, warsztaty, obozy letnie i inne (m.in. pomoc w organizacji imprez turystyczno-rekreacyjnych – Rajd Bartek, Rajd Integracyjny) podczas których studenci w sposób praktyczny nabywają kompetencje niezbędne do wykonywania zawodu. Stosowane metody dydaktyczne są zróżnicowane i przydatne do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia oraz celów realizacji zajęć. W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci kierunku stwierdzili, że zajęcia są prowadzone z wykorzystaniem aktywizujących form kształcenia. Potrafili wskazać zajęcia o charakterze praktycznym. Są to wg nich obozy sportowe, ćwiczenia m.in. w ramach takich przedmiotów jak: Podstawy rekreacji, Znakowanie szlaków turystycznych. Część studentów oceniła zajęcia praktyczne jako dobrze przygotowujące do zawodu. Ponadto, w ich opinii pozwalają one na zapoznanie się ze specyfiką pracy oraz pozyskanie umiejętności praktycznych i kompetencji miękkich niezbędnych do realizacji zawodu. Zespół Oceniający w pełni potwierdza tę opinię. Zespół Oceniający uważa, iż należy w szczególności zaktualizować zapisy dotyczące literatury w sylabusach niektórych przedmiotów i w miarę możliwości dostosować je do zasobów bibliotecznych, które są bardzo bogate i w pełni odpowiadają przyjętym treściom i celom kształcenia. Warto również zastanowić się nad liczbą podawanych w sylabusach pozycji literatury podstawowej i ją ujednolicić, np. zmniejszając do 3 pozycji.

1.5.4. Studia I stopnia na ocenianym kierunku trwają 6 semestrów. Łączna liczba godzin zajęć wynosi 2100 lub 2130 godzin, w zależności od specjalności. Umożliwia to realizację przyjętych celów i efektów kształcenia. Studia realizowane są tylko w formie studiów stacjonarnych, licencjackich. Zgodnie z obowiązującymi wymogami ustawowymi przyjęto, iż do zaliczenia semestru potrzebny jest nakład pracy studenta w wymiarze 30 punktów ECTS, natomiast roku akademickiego – 60 punktów ECTS. Do uzyskania tytułu licencjata potrzebny jest nakład pracy studenta w wymiarze 180 punktów ECTS. W ramach studiów studenci mają swobodę w wyborze specjalności wydatnie zwiększającej kompetencje absolwenta w branży turystycznej oraz przygotowującej w sposób praktyczny do podjęcia pracy w konkretnym obszarze gospodarki turystycznej. W planie studiów modułom specjalnościowym przypisano 38 pkt. ECTS. Czas trwania danego modułu specjalnościowego (4 semestry) i jego forma są dostosowane do treści programowych zakładających osiągnięcie przez studenta właściwych efektów przedmiotowych. Plan studiów zakłada realizację 15 tygodni praktyk zawodowych, m.in.: w biurach podróży, hotelach, ośrodkach sportu i rekreacji. Praktyki zawodowe realizowane w ostatnim semestrze w wymiarze 3 tygodni, są bezpośrednio związane z wybraną przez studenta specjalnością.

1.5.5. Zakład Turystyki i Rekreacji określił podstawowe wskaźniki związane z punktacją ECTS, w tym w szczególności dotyczące modułów zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem zawodowym, którym przypisano 91 pkt. ECTS tj. 50,5 % ogólnej liczby punktów ECTS, co jest zgodne z obowiązującymi przepisami ustawowymi. Zasady budowania systemu ECTS regulują Uchwały nr 51/14 oraz nr 16/15 Senatu PWSZ w Krośnie. Zgodnie z ww. uchwałami punkty ECTS odzwierciedlają nakład pracy studenta potrzebny do osiągnięcia założonych w

programie efektów kształcenia, a 1 punkt ECTS odpowiada nakładowi 25-30 godzin pracy zajęć organizowanych przez Uczelnię oraz pracy indywidualnej studenta. Liczba punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach zajęć z zakresu nauk podstawowych, do których odnoszą się efekty kształcenia dla tego kierunku, wynosi 67 – jest to wystarczający udział dla profilu praktycznego i daje on podstawy do rozwijania treści kierunkowych. Wskaźniki ilościowe dotyczące programu kształcenia określają również minimalną liczbę punktów ECTS, którą student musi uzyskać w ramach niezwiązanych z kierunkiem studiów zajęć ogólnouczelnianych (w tym z zakresu ochrony własności intelektualnej – 1 pkt., wykładów tematycznych 1 pkt.), w ramach zajęć z obszarów nauk humanistycznych i nauk społecznych (w tym są to m.in. takie przedmioty jak: historia architektury i sztuki- 5 pkt., filozofia – 1 pkt., komunikacja społeczna – 4 pkt., organizacja i zarządzanie – 4 pkt.) z języka obcego (5 pkt.), a także za praktyki zawodowe,(15 pkt). Za pracę dyplomową i przygotowanie do egzaminu dyplomowego student otrzymuje 10 pkt. ECTS. Liczba punktów ECTS, którą student uzyskuje na zajęciach wymagających bezpośredniego udziału nauczycieli akademickich stanowi 50% łącznej liczby punktów ECTS dla kierunku.

1.5.6. Studenci mają do wyboru moduły kształcenia specjalnościowego oraz moduły przedmiotów do wyboru. Program studiów przewiduje wybór spośród trzech specjalności: *obsługa ruchu turystycznego i rekreacji; turystyka aktywna z agroturystyką; turystyka uzdrowiskowa, Wellness i SPA*. Każdej ze specjalności do wyboru przyporządkowano łącznie 38 pkt. ECTS. Większość przedmiotów w ramach modułu specjalnościowego ma charakter praktyczny. Poza modułem specjalnościowym dodatkowy moduł przedmiotów do wyboru daje studentom możliwość decydowania o przedmiotach, które chcą realizować zgodnie ze swoimi zainteresowaniami – łącznie przyporządkowano mu 25 pkt. ECTS. W sumie moduły przedmiotów do wyboru stanowią 63 pkt. ECTS, tj. 35% ogólnej liczby pkt. ECTS. Studenci mają wpływ na kształtowanie tematyki seminarium oraz wybór tematu pracy dyplomowej. Wybór tematu pracy licencjackiej związany jest na ogół z profilem realizowanej przez studenta specjalności. Ponadto mają możliwość wyboru miejsc realizacji praktyk. Indywidualne zainteresowania studenci mogą rozwijać poprzez pracę w studenckich kołach naukowych, uczestnictwo w projektach badawczych realizowanych przez Zakład TiR, wolontariat i pracę w samorządzie studentów oraz działalność w KU AZS. Można stwierdzić, iż Jednostka zapewnia studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS. Należy dodać, że w ocenie studentów planowany wybór zajęć, w zakresie przewidzianym w programie, ma charakter realny. W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci bardzo dobrze ocenili możliwości indywidualizacji procesu kształcenia i stwierdzili, że pomiędzy specjalnościami występują istotne różnice.

1.5.7. Organizacja procesu kształcenia, jak i dobór form zajęć są właściwe. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym odbywają się w warunkach prawidłowych dla zakresu działalności zawodowej związanej z ocenianym kierunkiem, i w sposób umożliwiający bezpośrednio wykonywanie czynności praktycznych przez studentów. Przykładem mogą być zajęcia z przedmiotu Projektowanie i znakowanie szlaków (w ramach których przewidziano również zajęcia terenowe), ćwiczenia terenowe, warsztaty, obozy letnie i inne. Liczba godzin zajęć praktycznych przypisanych w planach studiów do poszczególnych specjalności jest zróżnicowana. W ramach specjalności *Obsługa ruchu turystycznego i rekreacji* jest to 1180 godzin (56% ogólnej liczby godz.), na specjalności *Turystyka aktywna z agroturystyką* zajęcia praktyczne realizowane są w wymiarze 1230 godz. (co stanowi 58,6%), zaś na specjalności *Turystyka uzdrowiskowa, Wellness i SPA* 1250 godz. (59,5%). Do każdej

specjalności przypisano ponadto 15 tygodni praktyk zawodowych (tj. 600 godz. i 15 pkt. ECTS). Zdaniem większości studentów, biorących udział w spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA, sekwencja realizacji przedmiotów określona w planie studiów jest odpowiednia i nie widzą potrzeby wprowadzania zmian. Stwierdzili oni ponadto, że kolejność realizacji przedmiotów jest logiczna. Studenci dobrze ocenili również wymiar godzin zajęciowych oraz formy zajęć przypisane do przedmiotów. Organizacja planu zajęć nie budzi zastrzeżeń - zajęcia odbywają się na ogół w blokach dwugodzinnych. Dobrze została także oceniona proporcja między zajęciami teoretycznymi i praktycznymi. Zdaniem części studentów kierunku występują przypadki powtarzania się treści w ramach różnych przedmiotów, jako przykład podali zajęcia z Lecznictwa uzdrowiskowego oraz zajęcia z Uzdrowisk w Polsce. Uwaga jest zasadna, potwierdza to szczegółowa analiza treści w wybranych sylabusach. Zaleca się weryfikację sylabusów pod tym względem i wyeliminowanie powtórzeń z treści przedmiotów. Liczebność grup na poszczególnych rodzajach zajęć określa Uchwała nr 14/13 Senatu PWSZ w Krośnie z dnia 7.05.2013 r. W przedstawionym dokumencie niepokój budzi fakt, że w przypadku niektórych form zajęć, Senat Uczelni określił jedynie minimalną liczbę studentów (ćwiczenia laboratoryjne (projektowe) warsztatowe – co najmniej 15 osób, lektoraty – co najmniej 20 osób, grupy specjalnościowe, moduły do wyboru – co najmniej 15 osób). W przypadku roczników o większej liczebności może zaistnieć sytuacja, w której grupy ćwiczeniowe (zwłaszcza w przypadku laboratoriów) będą zbyt liczne. Poza tym liczebność grup zajęciowych należy uznać za właściwą. W sytuacji gdy specyfika przedmiotu wymaga mniejszych grup studenckich powinna istnieć możliwość podziału grup. Obecnie liczebność grup na kierunku nie budzi zastrzeżeń, wręcz występują niewielkie grupy ćwiczeniowe (12. osobowe i mniejsze), co daje możliwość pogłębionego kontaktu z nauczycielem akademickim. Potwierdzili to również studenci, których zdaniem liczebność grup zajęciowych jest odpowiednia i umożliwia efektywne kształcenie. Studenci nie zgłaszali także uwag dotyczących pomieszczeń, w których odbywają się zajęcia – w ich ocenie pomieszczenia dydaktyczne są odpowiedniej wielkości i mają odpowiednie wyposażenie. Część studentów zwróciła uwagę na nową pracownię do masażu, wyposażoną w nowoczesny sprzęt. Należy dodać, że kształcenie praktyczne w formie zajęć praktycznych i praktyk zawodowych, realizowane jest w oparciu o kadrę specjalistów posiadających doświadczenia praktyczne, i we współpracy z instytucjami branży turystycznej i rekreacyjnej, m.in.: biurami podróży, ośrodkami sportu i rekreacji, hotelami, sanatoriami, czy punktami informacji turystycznej, z którymi Uczelnia podpisała stosowne umowy. W Uczelni funkcjonuje platforma e-learningowa posiadająca funkcje niezbędne do prowadzenia kształcenia na odległość, ale jest ona wykorzystywana jedynie do wspomagania zajęć z niektórych przedmiotów np. z technologii informacyjnej oraz informatyki w turystyce i rekreacji, umożliwia także publikację materiałów dydaktycznych w różnej formie. Ma ona na ogół charakter wspierający proces dydaktyczny. Znaczna część ćwiczeń terenowych prowadzona jest w atrakcyjnych turystycznie częściach Karpat, po polskiej i słowackiej stronie, a także na Węgrzech. W zajęciach terenowych wykorzystywane są także zasoby kulturowe Krakowa i miasta Krosna oraz uzdrowisk w Iwoniczu i Rymanowie.

1.5.8. Program studiów uwzględnia 15 tygodni praktyk zawodowych (przy czym 1 tydzień liczony jest jako 40 godz., co daje łącznie 600 godz.). Są to praktyki zawodowe przygotowujące studenta do wykonywania zawodu w szeroko rozumianej obsłudze ruchu turystycznego i rekreacji (łącznie 480 godz.) oraz praktyki specjalistyczne (profilowane) związane z wybraną przez studenta specjalnością (realizowane w toku VI semestru studiów – łącznie 120 godz.). Praktyki zawodowe są realizowane od 3 semestru i odbywają się co

tydzień w każdy piątek po 8 godzin. W semestrze IV poza realizacją cotygodniowych praktyk w piątki, studenci odbywają praktyki w okresie wakacyjnym, które trwają 3 tygodnie. Szczegółowe cele i zadania praktyk oraz sposoby ich realizacji zawarto w Regulaminie praktyk sformalizowanym zarządzeniem nr 43/13 Rektora PWSZ w Krośnie z dnia 29 października 2013 r. w sprawie wprowadzenia Regulaminu praktyk studenckich. Regulamin praktyk w sposób precyzyjny i zrozumiały określa wymagania stawiane studentom w związku z praktykami studenckimi. Oceniana Jednostka opracowała program praktyk, który udostępniany jest pracodawcom i studentom przed rozpoczęciem praktyki, co należy ocenić bardzo pozytywnie. Podstawowy zakres merytoryczny praktyk dotyczący ich odbywania w biurach podróży, w obiektach hotelarskich oraz w ośrodkach sportu i rekreacji jest także dostępny na stronie internetowej Uczelni. Zakładane do osiągnięcia w trakcie praktyk przedmiotowe efekty kształcenia zostały szczegółowo opisane w kartach przedmiotu. Zostały one odniesione do efektów kierunkowych charakterystycznych dla wybranego obszaru wiedzy. Sformułowane efekty przedmiotowe praktyk oraz ich połączenie z efektami kierunkowymi jest właściwe. Dokumentacja odbywanych praktyk zawiera: porozumienie między uczelnią a instytucją, w której student odbywa praktykę, skierowanie na praktykę, oświadczenie o przyjęciu na praktykę, kartę oceny pracy studenta oraz dziennik praktyk. Za organizację praktyk odpowiada Opiekun Praktyk Studenckich, którego obowiązkiem jest m.in. nadzór nad realizacją praktyk, kontrola praktyk (odbywa się bezpośrednio lub telefonicznie), sprawdzenie osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia oraz zaliczenie praktyki. Efekty są weryfikowane m.in. na podstawie dziennika praktyk oraz sprawozdania z przebiegu praktyki. Student otrzymuje ocenę zawartą w karcie oceny, którą wypełnia zakładowy opiekun praktyk. Oceny poszczególnych kompetencji dokonuje się w skali od 0 do 10 punktów. Określono również skalę punktową sumy poszczególnych kompetencji w odniesieniu do skali ocen od bardzo dobrej do dostatecznej. Nadzór nad organizacją i koordynacją praktyk na poziomie Uczelni sprawuje Prorektor ds. Studiów. Uczelnia posiada bazę podmiotów gotowych przyjąć studentów na praktyki zawodowe i specjalnościowe i zawarła z nimi stosowne porozumienia – zostały one przedstawione Zespołowi Oceniającemu. Dobór miejsc praktyk jest właściwy (jest to ponad 48 instytucji, które zapewniają warunki do osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia). Studenci najchętniej wybierają Miejskie Ośrodki Sportu i Rekreacji, obiekty hotelarskie oraz biura podróży. Są oni dobrze oceniani przez pracodawców i często zatrudniani w instytucjach, w których odbywali praktyki. Studenci pozytywnie ocenili organizację praktyk zawodowych w ramach kierunku, w ich ocenie przebieg praktyk odbywa według przedstawionych im wcześniej uczelnianych przepisów. Studenci uczestniczący w spotkaniu byli w większości usatysfakcjonowani z przebiegu praktyk. W wyniku oglądu dokumentacji stwierdzono w kilku formularzach brak zakreślenia ilości punktów oceny poszczególnych kompetencji (skala od 0-10) mających wpływ na ogólną ocenę praktyki wystawionej przez zakładowego opiekuna praktyk

1.5.9. Umiejdzynarodowienie kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest realizowane poprzez udział studentów w wymianie zagranicznej w ramach programu Erasmus+. Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Krośnie podpisała umowy dwustronne na wymianę studentów i nauczycieli akademickich w ramach programu Erasmus LLP z 51 uczelniami europejskimi oraz trzema w Stanach Zjednoczonych. Dla kierunku turystyka i rekreacja podpisano umowy z 7 uczelniami europejskimi, są to głównie uczelnie hiszpańskie, a także węgierskie i tureckie. Program studiów wizytowanego kierunku oprócz zajęć z języków obcych (z języka angielskiego i niemieckiego) nie oferuje przedmiotów w języku obcym

wykładowym. Studenci podczas spotkania z ZO PKA przyznali, że nie byłoby zainteresowani taką formą zajęć. Natomiast co roku przygotowywana jest oferta zajęć praktycznych lub o charakterze projektowym w języku angielskim dla studentów zagranicznych z programu Erasmus+. Ponadto dla studentów zagranicznych organizowany jest kurs języka polskiego ułatwiający codzienne poruszanie się oraz kontakt z wykładowcami. W Zakładzie TiR wyznaczony jest koordynator, który odpowiada za weryfikację zgłoszeń studentów zagranicznych, przygotowanie harmonogramu zajęć dla studentów z zagranicy, nadzorowanie procesu kształcenia oraz wspiera i opiekuje się studentami w trakcie ich pobytu w Krośnie. Ponadto wszyscy studenci zagraniczni mogą bez ograniczeń korzystać z bloku zajęć rekreacyjno-sportowych tj. zajęć na pływalni, gier i zabaw ruchowych oraz sportów do wyboru. Każdego roku na kierunku „turystyka i rekreacja” studiuje kilku studentów zagranicznych, najczęściej z Turcji i Hiszpanii. Najchętniej wybierają oni przedmioty mające praktyczny charakter, inne realizowane przez nich przedmioty mają na ogół formę projektową.

1.6. Polityka rekrutacyjna na wizytowanym kierunku umożliwia właściwy nabór kandydatów. Kandydaci podlegają wstępnej selekcji, która eliminuje jednostki nieposiadające wymaganych kwalifikacji (świadectwo maturalne) do kształcenia na kierunku turystyka i rekreacja.

1.6.1. Wymagania wstępne dla kandydatów na studia, na wizytowanym kierunku, w roku akademickim 2015/2016, są zgodne z obszarem kształcenia, do którego został przyporządkowany oceniany kierunek, oraz z zasadami, jakie zaprezentowano w Uchwale Senatu PWSZ w Krośnie nr 6/14 z dnia 11 marca 2013 roku. Rekrutacja na studia pierwszego stopnia obejmuje konkurs świadectw maturalnych i ranking sporządzony w oparciu o wyniki egzaminu maturalnego z języka polskiego. Zaprezentowane warunki rekrutacji zapewniają zakładany i właściwy dobór kandydatów, są sprawiedliwe i uwzględniają zasadę zapewnienia równych szans w podjęciu kształcenia a także potrzeby kandydatów, którzy są osobami niepełnosprawnymi. Podanie o przyjęcie, złożone przez osobę niepełnosprawną, jest rozpatrywane indywidualnie. Specjalny zespół, podejmuje decyzję o przyjęciu kandydata na studia. Wydanie niepełnosprawnemu kandydatowi pozytywnej decyzji skutkuje określeniem dla niego indywidualnego toku studiów. Limit miejsc przyjęć na I rok studiów jest prawidłowo określany w stosunku do potencjału kadry dydaktycznej i infrastruktury. Trudno określić czy jest on również adekwatny do potrzeb rynku pracy, z uwagi na zmieniające się realia gospodarcze i niestabilność ekonomiczną interesariuszy zewnętrznych. Uczelnia informuje o warunkach i sposobie rekrutacji na kierunek na specjalnie przygotowanej stronie rekrutacyjnej, prezentując wszystkie istotne kwestie, takie jak terminy, wykazy dokumentów i opłaty. Zdaniem studentów zasady rekrutacji są transparentne i sprawiedliwe, a proces rekrutacyjny był zorganizowany bardzo sprawnie.

1.6.2. W PWSZ im. S. Pigoń w Krośnie działa także system organizacji potwierdzania efektów uczenia się, który został przyjęty Uchwałą Senatu PWSZ w Krośnie Nr 29/15 z dnia 9 czerwca 2015 roku w sprawie określenia organizacji potwierdzenia efektów uczenia się. Przyjęte przez Uczelnię zasady i tryb potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów są zgodne z warunkami określonymi w przepisach zawartych w ustawie z dnia 27 lipca 2005 roku – Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). Przyjętą procedurę i zasady weryfikacji stosuje się do wszystkich kandydatów aplikujących o uznawalność efektów uczenia się. Do tej pory kandydaci na studia do PWSZ w Krośnie, na kierunek turystyka i rekreacja, nie aplikowali o przyjęcie w oparciu o to kryterium i nie korzystali z tej procedury.

1.7. W Zakładzie Turystyki i Rekreacji PWSZ w Krośnie prawidłowo funkcjonuje system sprawdzania i oceniania założonych efektów kształcenia. System ten zakłada możliwość monitorowania postępów kształcenia w określonym okresie realizacji programu oraz stopnia osiągnięcia całości zrealizowanych treści po zakończeniu kształcenia przez studentów. Procedura tego systemu wynika z WSZJK, który określa i analizuje zgodności kierunkowych efektów kształcenia z obszarowymi, oraz przewiduje procedury zapewniania prawidłowego kształcenia i oceny sposobów kształcenia. Odpowiedzialnymi, za sprawdzanie i ocenianie realizacji efektów kształcenia na poziomie wizytowanego kierunku, są kierownik i pracownicy Zakładu Turystyki i rekreacji oraz wybrani interesariusze zewnętrzni, którzy po zakończeniu cyklu współpracy przekazują kierownikowi swoje uwagi. Informacje zwrotne są systematycznie wykorzystywane do modyfikacji programu kształcenia.

1.7.1. Weryfikacja osiągniętych efektów kształcenia na kierunku Turystyka i rekreacja następuje poprzez zaliczenia, sprawdziany umiejętności, samodzielne prowadzenie zajęć przez studentów, prezentacje własne, praktyki zawodowe, egzaminy, a finalnie poprzez proces dyplomowania. Metody sprawdzania i oceniania osiągniętych zakładanych efektów kształcenia są prawidłowe i wskazują, na trafność doboru tych metod oraz ich specyfikę, kompleksowość i skuteczność wykorzystania. Ponadto, należy podkreślić, że wyniki sprawdzianów i ocen z wypowiedzi ustnych podawane są do wiadomości studenta natychmiast, a wyniki sprawdzianów i oceny z prac pisemnych prezentowane są studentom na kolejnych zajęciach. Dokumentacja procesu sprawdzania, oceniania i weryfikacji zakładanych efektów kształcenia jest prowadzona w sposób prawidłowy. Dzienniki praktyk, prace etapowe, prace dyplomowe są prowadzone i archiwizowane zgodnie z zasadami dokumentacji przebiegu studiów. Ocena losowo wybranych prac etapowych i prac dyplomowych pozwala uznać że proces weryfikacji efektów kształcenia na poszczególnych etapach nie budzi istotnych zastrzeżeń. W opinii studentów, uczestniczących w spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA, przyjęte przez Uczelnię zasady oceniania są odpowiednie do zakładanych efektów kształcenia, karty przedmiotów są dobrym źródłem informacji, a wymagania określone w celu zaliczenia zajęć są powiązane z treściami przedstawianymi na zajęciach i są stosowane z konsekwencją. Uczestnicy spotkania ogólnie stwierdzili, że przyjęte zasady oceniania efektów kształcenia są transparentne i sprawiedliwe.

1.7.2. Zastosowany w Zakładzie Turystyki i rekreacji PWSZ w Krośnie system sprawdzania i oceniania efektów kształcenia stanowi jeden z elementów działania Wewnętrznego Systemu Zapewniania Jakości Kształcenia w Uczelni. Można powiedzieć, że jest on bezstronny, przejrzysty i rzetelny. Polega on na weryfikacji dokumentacji i sprawozdań z realizacji treści przedmiotu. Dokumentacja weryfikująca osiągniętych zakładanych efektów kształcenia jest przygotowywana przez nauczycieli oraz studentów, którzy w formie ankiet oceniających przedmiot wypowiadają się na temat realizowanych treści. System ten zapewnia wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania, oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. Należy dodać, że wnioski formułowane na podstawie ww. dokumentacji pozwalają znacząco modyfikować efekty kształcenia, treści programowe oraz metody i formy ich realizacji. Stosowany w Zakładzie system sprawdzania i oceniania jest bezstronny, jego organizacja nie budzi zastrzeżeń, a czas przeznaczony na sprawdzanie i ocenianie osiągniętych przez studentów efektów kształcenia jest właściwy i zgodny z podstawowymi zasadami higieny pracy. Podstawą wystawienia oceny formującej i końcowej mogą być: obecność na zajęciach połączona z aktywnością, pisemne prace zaliczeniowe, projekty, prezentacje, referaty itp., kolokwia zaliczeniowe, egzamin pisemny lub ustny, spełnienie innych wymagań określonych

przez prowadzącego. Z egzaminu ustnego sporządzany jest protokół, a prace pisemne zawierają zwykle skalę punktową uwzględniającą zasady wystawienia oceny. Dokumenty są przechowywane przez okres jednego roku. Należy także podkreślić, że pracownicy wizytowanego Zakładu systematycznie informują studentów, w czasie realizacji zajęć, zaliczeń i egzaminów, o zasadach etycznego postępowania oraz o skutkach postępowania niezgodnego z prawem, i nieetycznych. W całej Uczelni funkcjonuje system antyplagiatowy, który w obiektywny sposób weryfikuje treść prac dyplomowych studentów. Wybrane prace dyplomowe są weryfikowane przez IKZJK. Na ocenianym kierunku prowadzone są zajęcia dydaktyczne z technologii informacyjnej oraz informatyki w turystyce i rekreacji z wykorzystaniem platformy e-learningowej. Wykładowca prowadzący przedmiot jest bardzo dobrze przygotowany do prowadzenia zajęć tego typu. Opracował szeroki zestaw metod i technik kształcenia na odległość, a na platformie zamieścił materiały do realizacji założonych efektów kształcenia. Należy zaznaczyć, że weryfikacja efektów kształcenia w zakresie tych zajęć odbywa się w sposób tradycyjny bez wykorzystywania środków elektronicznych. Całość zajęć z prowadzonych w tym systemie spełnia wymogi formalne i nie budzi zastrzeżeń. Studenci kierunku turystyka i rekreacja dobrze ocenili ogólną przejrzystość systemu oceniania, część z nich potrafiła wskazać źródła informacji o zasadach zaliczenia przedmiotu: regulamin studiów, sylabusy przedmiotów oraz informacje przedstawiane na pierwszych zajęciach. Zasady określone w Regulaminie studiów PWSZ w Krośnie to powszechnie spotykane zasady zaliczenia przedmiotów, umożliwiające studentowi egzekwowanie sprawiedliwego i transparentnego oceniania.

3. Uzasadnienie

Zakład Turystyki i rekreacji PWSZ im. Stanisława Pigonia w Krośnie sformułował koncepcję kształcenia, która uwzględnia misję oraz strategię Uczelni, i realizuje program kształcenia, który umożliwia studentom kierunku turystyka i rekreacja, studiów pierwszego, o profilu praktycznym, osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia. Przyjęta przez Zakład koncepcja kształcenia uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe właściwe dla przyjętego zakresu kształcenia oraz potrzeby studentów i lokalnego środowiska społeczno-gospodarczego, w tym rynku pracy, który obejmuje przede wszystkim renomowane uzdrowiska w regionie, lokalne i krajowe biura turystyczne oraz regionalne usługi agroturystyczne. Zakładane efekty kształcenia na ocenianym kierunku są spójne z efektami dla obszarów kształcenia, poziomu i profilu praktycznego, do których kierunek ten został przyporządkowany. Wizytowany kierunek studiów zapewnia, prawidłowe procedury rekrutacyjne, które w pełni gwarantują właściwy dobór kandydatów na studia z uwzględnieniem zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się. Kształcenie na kierunku turystyka i rekreacja, czas jego trwania, organizacja zajęć oraz przyporządkowana do programu kształcenia liczba pkt. ECTS, właściwie uwzględniająca nakład pracy studenta i umożliwiają zdobywanie przez nich wiedzy, umiejętności praktycznych i kompetencji społecznych niezbędnych do wykonywania zawodu przewodnika, pilota wycieczek, animatora czasu wolnego w uzdrowiskach, instruktora odnowy biologicznej lub organizatora agroturystyki oraz dalszą edukację. Opracowany program kształcenia, jego organizacja i realizacja, uwzględniają aktualnie stosowane w praktyce rozwiązania naukowe związane z potrzebami rynku pracy, i są nakierowane na osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie przez studentów kwalifikacji pierwszego stopnia, na studiach o profilu praktycznym. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym, na obu poziomach, obejmują ponad 50% ogólnej liczby punktów ECTS. Student ma możliwość doboru modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% ogólnej liczby punktów

ECTS. Stosowane w procesie kształcenia metody uwzględniają samodzielne uczenie się studentów i aktywizujące formy ich pracy. Organizacja pracy, liczebność grup na zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć oraz harmonogramy zajęć i sesji są właściwie zaplanowane i zgodne z wymogami higieny pracy. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym odbywają się w warunkach właściwych. Realizowane praktyki zawodowe spełniają wszystkie formalne wymogi. System sprawdzania i oceniania osiągniętych przez studentów zakładanych efektów kształcenia nie budzi zastrzeżeń. Umiejdzynarodowienie kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest realizowane poprzez udział studentów w wymianie z zagranicą w ramach programu Erasmus+. Program studiów wizytowanego kierunku oprócz zajęć z języków obcych nie przewiduje przedmiotów w języku obcym wykładowym, z wyjątkiem oferty zajęć dla studentów zagranicznych.

4. Zalecenia

1. Sugeruje się, aby w czasie szkolenia studentów z ich praw i obowiązków, uwzględnić i przekazać wiedzę z zakresu analizy i oceny zakładanych efektów kształcenia.
2. Zaleca się podjęcie działań zmierzających do syntetycznej analizy treści różnych przedmiotów specjalistycznych w celu wyeliminowania powtarzania tych samych treści i efektów przedmiotowych np. w ramach przedmiotów: Lecznictwo uzdrowskie oraz Uzdrowiska w Polsce.
3. Zaleca się uzupełnienie piśmiennictwa o pozycje nowsze, wydawane po 2000 roku Należy skorygować zapisy literatury obowiązkowe i uzupełniającej w sylabusach niektórych przedmiotów, tak by uwzględniały one aktualną literaturę w szczególności z zakresu ekologii i ochrony środowiska i geografii turystycznej oraz uzupełnić zasoby biblioteczne o brakujące pozycje podane w kartach przedmiotów, jeśli są one niezbędne.

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

2.1 Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe posiadają dorobek naukowy, który zapewnia realizację programu studiów w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku, lub doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, związane z umiejętnościami wskazanymi w opisie efektów kształcenia dla tego kierunku. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu praktycznym, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku. *

2.2 Dorobek naukowy, doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. Zajęcia związane z praktycznym przygotowaniem zawodowym, w tym zajęcia warsztatowe, są prowadzone na ocenianym kierunku przez osoby, z których większość posiada doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią, odpowiadające zakresowi prowadzonych zajęć. W przypadku, gdy zajęcia realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, kadra dydaktyczna jest przygotowana do prowadzenia zajęć w tej formie. *

2.3 Prowadzona polityka kadrowa umożliwia właściwy dobór kadry, motywuje nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych, zawodowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych oraz sprzyja umiejdzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej.

1. Ocena – w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

2.1. Uczelnia zgłosiła do minimum kadrowego na kierunku „turystyka i rekreacja” (studia I stopnia o profilu praktycznym) 9 nauczycieli akademickich: jednego profesora, dwóch doktorów habilitowanych i sześciu doktorów. Zespół wizytujący PKA przeprowadził ocenę

spełnienia wymagań dotyczących minimum kadrowego na podstawie przesłanej dokumentacji, dokumentów przedstawionych podczas wizytacji i rozmów przeprowadzonych z Władzami Wydziału. W ocenie uwzględniono w szczególności posiadane stopnie naukowe i specjalizację naukową oraz dorobek nauczycieli akademickich. Sprawdzono również obciążenia dydaktyczne w bieżącym roku akademickim oraz złożone oświadczenia o wliczeniu do minimum kadrowego, których treść zweryfikowano z informacjami zawartymi w systemie POL-on.

Na podstawie ww. dokumentów do minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów I stopnia Zespół oceniający zaliczył 9 nauczycieli akademickich w tym 3 samodzielnych nauczycieli akademickich (1 profesora i 2 doktorów habilitowanych) i 6 doktorów. .

. Osoby tworzące minimum kadrowe swoim dorobkiem reprezentują wszystkie wskazane dla kierunku *turystyka i rekreacja* obszary kształcenia .. Wszyscy profesorowie i doktorzy habilitowani a także trzech doktorów należą do obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej, dwóch doktorów reprezentuje obszar nauk humanistycznych a jeden doktor obszar nauk przyrodniczych. . Analiza dorobku naukowego nauczycieli akademickich wskazuje na ścisły związek z efektami kształcenia opracowanymi na kierunku „turystyka i rekreacja”, przyjętymi dla programu studiów o charakterze praktycznym. Doświadczenie zawodowe nauczycieli wchodzących w skład minimum kadrowego wskazuje na znaczną, pozauczelnianą aktywność przydatną w prowadzeniu kierunku o profilu praktycznym i zgodną z opisem efektów kształcenia w zakresie umiejętności. W ww. grupie są trenerzy i działacze AZS, przewodnicy turystyczni, piloci wycieczek, autorzy map, biegły sądowy czy znakarz szlaków. Na podstawie powyższych danych można stwierdzić, że spełniony został warunek z §12 ust. 1 pkt. 2 i 3. Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia. Należy zatem uznać, że minimum kadrowe na ocenianym kierunku wypełnia w pełni dyspozycję §14 cytowanego rozporządzenia. Stosunek liczbowy minimum kadrowego do liczby studentów na ocenianym kierunku wynosi ok. 1:6 zatem spełniony został także wymóg wynikający z §17 ust. 1 pkt. 3, 6 i 9 Rozporządzenia.

2.2

Dorobek naukowy kadry dydaktycznej oceniono na podstawie minimum kadrowego. Analiza publikacji pozwala na stwierdzenie, że jest on związany z prowadzonym kierunkiem (patrz podpunkt. 2.1.). Nauczyciele akademicy ze stopniem dr hab. i tyłem profesorskim prowadzą badania naukowe, realizują granty (głównie w oparciu na współpracy transgraniczanej) oraz prowadzi przewody doktorskie. Przedmioty prowadzone przez kadrę naukowo-dydaktyczną (także spoza minimum kadrowego) są zgodne z wykształceniem (obszarem naukowym), doświadczeniami praktycznymi (np. stopnie instruktorskie i trenerskie) oraz z przyjętymi efektami kształcenia.

W obszarze nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej przeważają nauczyciele z dorobkiem w zakresie kultury fizycznej i trenerzy z różnych obszarów aktywności fizycznej. Wielu z nich jest nauczycielami i pracuje w jednostkach turystycznych. Wszyscy prowadzi zajęcia zgodnie z kwalifikacjami. Dla przykładu samodzielni pracownicy nauki prowadzą wykłady, doktor nauk o kulturze fizycznej, trener i nauczyciel mianowany prowadzi różne formy aktywności ruchowej (siatkówka, kulturystyka) a specjaliści od turystyki (prace doktorskie z tego zakresu) realizują przedmioty typowo turystyczne (podstawy turystyki, obsługa ruchu turystycznego)

Prowadzenie zajęć pracowników z innych obszarów związane jest także z ich kwalifikacjami i przyjętymi efektami kształcenia. Dla przykładu: dr nauk humanistycznych w zakresie nauk o

sztuce prowadzi historię architektury i sztuki, dr nauk humanistycznych i prawnik prowadzi m.in. prawo w turystyce i rekreacji a dr nauk o ziemi w zakresie geografii prowadzi geografie turystyczną i terenoznawstwo.

Celowy i właściwy dobór kadry dotyczy także pracowników spoza minimum kadrowego (jeden dr habilitowany, pięciu doktorów i siedmiu magistrów). Przykłady to: dr ekonomii prowadzący ekonomikę turystyki i rekreacji, mgr inż. Budownictwa prowadzący projektowanie szlaków turystycznych czy dr etnografii prowadzący etnografię regionów.

Zajęcia praktyczne prowadzą osoby posiadające doświadczenie zawodowe, zdobyte poza uczelnia w firmach i instytucjach z obszaru turystyki, rekreacji ochrony zdrowia adekwatne do prowadzonych zajęć w akredytowanej jednostce.

W sumie zespół pracowników naukowo-dydaktycznych (z kadry i poza nią) z uwagi na kwalifikacje naukowe i zawodowe oraz dydaktyczne tworzy grupę spójną z kierunkiem i poszczególnymi efektami kształcenia.

Seminaria magisterskie prowadzą samodzielni pracownicy nauki.

Uczelnia nie prowadzi zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, jednakże, materiały umieszczone na uczelnianej platformie e-learningowej wspomagają proces dydaktyczny na prowadzonym kierunku.

2.3

Podstawowym kryterium polityki kadrowej władz uczelni to spełnienie warunków zaliczenia do minimum kadrowego. W porównaniu z ostatnią oceną PKA (2010 r) kadra zmieniła się znacznie – z 9. nauczycieli zostało tylko 4. Wymienieni zostali, głównie z przyczyny przejścia na emeryturę, wszyscy profesorowie. Nowi pracownicy to głównie nauczyciele akademicy z innych uczelni. Po 2011 r. tytuł profesorski otrzymała jedna osoba, dwie kolejne stopień doktora habilitowanego. W ciągu ostatnich 5. lat żaden młody nauczyciel nie uzyskał stopnia doktora. Polityka kadrowa sprzyja umiędzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej. Nauczyciele akademicy wchodzący w skład minimum kadrowego aktywnie uczestniczą w programie Erasmus. W latach 2011-2015 w wymianie uczestniczyło 9 pracowników (przyjechało 25), wobec 4/6 studentów. Pracownicy Wydziału, z liczną grupą studentów uczestniczą także w międzynarodowych projektach badawczych. W tym zakresie nawiązano współpracę z Uniwersytetem Lwowskim oraz organizatorami międzynarodowego projektu ekologicznego (główny organizator – CEEDCV w Walencji). Na uczelni prowadzone są 3 przedmioty w języku angielskim, m.in. „Information and promotion in tourism” oraz „methodology of games and funs”.

3. Uzasadnienie

Minimum kadrowe dla kierunku turystyka i rekreacja – studia I stopnia jest spełnione. Do minimum kadrowego zakwalifikowano 9 nauczycieli akademickich: jednego profesora, dwóch doktorów habilitowanych i sześciu doktorów. Ww. zaliczani są do trzech obszarów w których usadowiony jest kierunek: obszaru nauk medycznych i nauk o zdrowiu oraz nauk o kulturze fizycznej (profesor, dwóch doktorów habilitowanych i trzech doktorów), obszaru nauk przyrodniczych (1), obszaru nauk humanistycznych (1). Dobór kadry jest ściśle związany z programem studiów, przyjętymi efektami kształcenia a także kwalifikacjami nauczycieli. Dotyczy to kadry z minimum kadrowego a także nauczycieli poza nim. Współpraca międzynarodowa pracowników wizytowanego kierunku skupiona jest na programie wymiany (pracowników i studentów) w ramach programu Erasmus oraz udziałem w międzynarodowych projektach pilotowanych przez uczelnie we Lwowie i w Walencji.

4. Zalecenia

Należy promować młodych pracowników chcących uzyskać stopień doktora

3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia.

3.1 Jednostka współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców, w szczególności w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych, a także w celu pozyskiwania kadry dydaktycznej posiadającej znaczne doświadczenie zawodowe zdobyte poza uczelnią. *

3.2 W przypadku prowadzenia studiów we współpracy lub z udziałem podmiotów zewnętrznych reprezentujących otoczenie społeczne, gospodarcze lub kulturalne, sposób prowadzenia i organizację tych studiów określa porozumienie albo pisemna umowa zawarta pomiędzy uczelnią a danym podmiotem. *

1. Ocena w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

3.1 Jednostka odpowiedzialna za oceniany kierunek skutecznie współpracuje z otoczeniem społeczno-gospodarczym w procesie kształcenia. Głównymi reprezentantami otoczenia zewnętrznego są przedstawiciele działający w obszarze turystyki, rekreacji, krajoznawstwa, zagospodarowania czasu wolnego wszystkich grup wiekowych. Są to m.in. biura podróży, sanatoria wypoczynkowe, hotele, gospodarstwa agroturystyczne, miejskie ośrodki sportu, ośrodki PTTK.

Uczelnia zaprosiła do współpracy interesariuszy wysyłając do nich w 2012 roku pismo z prośbą o podjęcie współpracy w sprawie dostosowania programów kształcenia praktycznego oraz programów praktyk na akredytowanym kierunku. Pomimo, że nie udało się od wszystkich adresatów uzyskać odpowiedzi, podmioty, które postanowiły współpracować zaangażowały się w pełni i podjęto ścisłą współpracę. Dobrym przykładem mogą być np. działania oddziału PTTK w Krośnie, którego wiceprezes Zarządu w odpowiedzi swoje uwagi skierował w obszarze zdobywania umiejętności praktycznych przez studentów. Mając kontakt z absolwentami słabo oceniał ich umiejętności na rynku pracy. W 2013 roku Zarządzeniem dyrektora Instytutu Kultury Fizycznej wiceprezes zarządu PTTK został członkiem Komisji Programowej. Ta sama osoba została również członkiem kadry dydaktycznej uczelni prowadząc zajęcia „Projektowanie i znakowanie szlaków turystycznych”.

Dyrektor Instytutu Kultury Fizycznej swoim zarządzeniem powołał do Komisji Programowej działającej przy akredytowanym kierunku sześciu przedstawicieli otoczenia społeczno-gospodarczego.

Komisja na posiedzeniach omawia m.in. tematy związane z programem nauczania, wyraża opinie na temat praktycznego kształcenia studentów, przekazuje własne spostrzeżenia dotyczące funkcjonowania uczelni. Dobrym przykładem współpracy uczelni z otoczeniem społecznym jest m.in. utworzenie specjalności Turystyka uzdrowiskowa, Wellness i SPA, której studenci praktyki i pracę znajdują w okolicznych uzdrowiskach oraz wprowadzenie do planu studiów zajęć dydaktycznych – Projektowanie i znakowanie szlaków turystycznych prowadzonych przez reprezentanta otoczenia społecznego. Związane jest to z realnym zapotrzebowaniem i realizacją strategii rozwoju przyjętych przez Samorządy Terytorialne.

Oceniany kierunek posiada opracowany program praktyk i regulamin ich odbywania sformalizowany zarządzeniem Rektora dot. regulaminu praktyk studenckich. Student przed przystąpieniem do praktyk odbywa spotkanie z opiekunem praktyk wyznaczonym na poziomie kierunku akredytowanej jednostki. W trakcie spotkania student zapoznaje się z efektami kształcenia praktycznego jakie powinien osiągnąć w trakcie praktyk, otrzymuje skierowanie na praktykę, program praktyk, dzienniczek.

W trakcie praktyk opiekun z ramienia uczelni może hospitować zajęcia. Na koniec student otrzymuje ocenę zawartą w karcie oceny, którą w pierwszej kolejności wypełnia zakładowy

opiekun praktyk. Oceny poszczególnych kompetencji dokonuje się w skali od 0 do 10 punktów. Określono również skalę punktową sumy poszczególnych kompetencji w odniesieniu do skali ocen od bardzo dobrej do dostatecznej.

Opiekun praktyk z ramienia uczelni dokonuje również oceny na karcie ocen na podstawie m.in. hospitacji, dokumentacji (dzienniczek praktyk) uwzględniając ocenę zakładu w którym student odbywał praktyki.

Jednostka prowadząca oceniany kierunek posiada sformalizowaną współpracę z podmiotami zewnętrznymi. Z przedstawionych dokumentów i losowo wybranych porozumień wynika, że Uczelnia reprezentowana przez Prorektora ds. studiów posiada 48 podpisanych porozumień z interesariuszami zewnętrznymi, w których studenci odbywają praktyki zawodowe oraz prowadzone jest kształcenie praktyczne.

Kształcenie praktyczne odbywa się m.in. w hotelach, biurach podróży, sanatoriach wypoczynkowych, gospodarstwach agroturystycznych, ośrodkach sportu i rekreacji. Wszystkie instytucje w których odbywa się kształcenie praktyczne są ściśle związane z turystyką i rekreacją. Profil ich działalności jest ukierunkowany na zaspokajanie potrzeb społeczeństwa, które oczekuje wypoczynku, często również aktywnego. Społeczeństwa, które chce poznawać i odkrywać nowe miejsca w kraju i zagranicą. Studenci w ramach kształcenia praktycznego w w/w instytucjach mogą w bezpośredni sposób budować relacje z otoczeniem społecznym, nabywać kompetencje zawodowe realizując tym samym misję ocenianego kierunku.

Z 14 podmiotami podpisana jest umowa o stałej współpracy w ramach której studenci mogą m.in. korzystać w wypożyczalni rowerów, transportu i noclegów na potrzeby ćwiczeń terenowych, obiektów sportowych, sal wykładowych. Z niektórymi podmiotami umowy dotyczą współorganizacji imprez turystycznych i rekreacyjnych.

3.2

Jednostka prowadząca oceniany kierunek nie prowadzi studiów w ścisłej współpracy z udziałem podmiotów zewnętrznych. Współpraca z otoczeniem społeczno-gospodarczym jest formalizowana głównie w postaci porozumień dotyczących praktyk studenckich oraz udostępniania bazy do zajęć praktycznych.

3. Uzasadnienie

Współpraca z otoczeniem społecznym jest autentyczna, wieloaspektowa i dobrze funkcjonująca. Podpisane są stosowne porozumienia pozwalające na zachowanie ciągłości kształcenia praktycznego. Udział interesariuszy zewnętrznych jest stały i mają oni realny wpływ na realizowany proces kształcenia.

4. Zalecenia

Należy zwrócić uwagę na precyzyjne wypełnianie formularzy oceny pracy studenta w zakresie praktyk przez opiekunów z ramienia. Ocena wystawiana przez opiekuna praktyk z ramienia instytucji winna być prezentowana opiekunowi praktyk z ramienia uczelni, wspólnie omawiana a dokumentacja weryfikowana. Finalna ocena praktyk złożona również z hospitacji opiekuna z ramienia uczelni oraz oceny przedstawionych dokumentów winna być wykonywana rzetelnie.

4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu praktycznym i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia

4.1 Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym laboratoriów ogólnych i specjalistycznych są dostosowane do potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku, w tym do liczby studentów. Jednostka zapewnia bazę dydaktyczną do prowadzenia zajęć związanych z praktycznym przygotowaniem do zawodu, umożliwiającą uzyskanie umiejętności zgodnych z aktualnym stanem

praktyki związanej z ocenianym kierunkiem studiów oraz dostęp studentów do laboratoriów w celu wykonywania prac wynikających z programu studiów. *

4.2 Jednostka zapewnia studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych, w tym w szczególności dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej w sylabusach, oraz do Wirtualnej Biblioteki Nauki. *

4.3 W przypadku, gdy prowadzone jest kształcenie na odległość, jednostka umożliwia studentom i nauczycielom akademickim dostęp do platformy edukacyjnej o funkcjonalnościach zapewniających co najmniej udostępnianie materiałów edukacyjnych (tekstowych i multimedialnych), personalizowanie dostępu studentów do zasobów i narzędzi platformy, komunikowanie się nauczyciela ze studentami oraz pomiędzy studentami, tworzenie warunków i narzędzi do pracy zespołowej, monitorowanie i ocenianie pracy studentów, tworzenie arkuszy egzaminacyjnych i testów.

1. Ocena - w pełni

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi

4.1. Na akredytowanym kierunku „turystyka i rekreacja” PWSZ im. Stanisława Pigonia w Krośnie, w większości przypadków wykłady, ćwiczenia, laboratoria lub seminaria dla studentów, prowadzone są w kompleksie budynków posadowionych przy ulicy Wyspiańskiego 20. Studenci korzystają z 9 sal wykładowych, które mogą pomieścić od 30. do 45. studentów, i jednej sali/auli, w której znajduje się 128 miejsc. Wszystkie sale wyposażone są w nowoczesny sprzęt audiowizualny, projektory multimedialne, ekrany oraz komputery z dostępem do Internetu. Studenci kierunku turystyka i rekreacja realizując zajęcia specjalnościowe mają możliwość korzystania z nowoczesnych pracowni specjalistycznych: zarządzania w turystyce (ok. 100 m²) - pracownia dobrze wyposażona i posiadająca stanowisko symulujące biuro turystyczne; anatomii (ok. 40 m²) - pracownia wyposażona w nieliczne pomoce dydaktyczne, które wymagają rewitalizacji i uzupełnienia; odnowy biologicznej i fizykoterapii oraz masażu (ok. 100 m²) - pracownia wyposażona w nowoczesny sprzęt (lasery, lampy, wirówki, diadynamik etc.). Dodatkowo należy podkreślić, że zajęcia z technologii informacyjnej oraz informatyki w turystyce odbywają się w nowoczesnej pracowni informatycznej wyposażonej w ok. 20 stanowisk, a lektorat języków obcych odbywa się w doskonale do tego celu przystosowanej specjalistycznej pracowni językowej. Komputery w pracowni informatycznej wyposażone są w oprogramowanie w zakresie Globalnych systemów rezerwacji usług turystycznych (GDS – Global Distribution System oraz CRS – komputerowe systemy rezerwacji), należą do nich m.in.: Voyager Travel, Amadeus System, System Hotel. Warto też zaznaczyć, iż Zakład podjął w ostatnim czasie starania zmierzające do przygotowania i wyposażenia specjalistycznej pracowni Bezpośredniej Obsługi Ruchu Turystycznego. Pracownia powinna zacząć funkcjonować od początku przyszłego roku akademickiego. Studenci wizytowanego kierunku, realizując zajęcia praktyczne z obszaru nauk o kulturze fizycznej, korzystają z własnej hali sportowej (ok. 800 m²), która jest w pełni wyposażona w sprzęt sportowy; nowoczesnej siłowni (ok. 100 m² i 25 podstawowych stanowisk); sauny z zapleczem wypoczynkowym (ok. 20 m²) oraz sali do ćwiczeń fitness (ok. 180 m²). Ponadto, Zakład Turystyki i Rekreacji ma możliwość korzystania z obiektów miejskich (MOSiR): nowoczesnego stadionu lekkoatletycznego z bieżnią tartanową i krytej, sześciotorowej pływalni. Należy jeszcze zaznaczyć, że do dyspozycji Zakładu TiR, w celu realizacji zajęć z obozu letniego, jest doskonale wyposażony ośrodek wypoczynkowy nad jeziorem Solińskim. Całość organizacji zajęć, w specjalistycznych pracowniach przedmiotowych ewentualnie na wykładach, jest dostosowana do liczebności grup ćwiczebnych lub wykładowych. Studenci wizytowanego kierunku turystyka i rekreacja w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA ocenili pomieszczenia dydaktyczne, w

tym pracownie jako dobre. W ich opinii pomieszczenia są również dostosowane do liczebności grup, wyposażenie sal jest przeważnie nowe, odpowiedniej jakości, a także w dostatecznej ilości, umożliwiającej komfortowe prowadzenie zajęć.

4.2. Studenci ocenianego kierunku mogą korzystać z zasobów Biblioteki Głównej zlokalizowanej w Rynku oraz czytelni mieszczącej się w budynku dydaktycznym. Biblioteka Główna czynna jest 6 dni w tygodniu w godz. 8⁰⁰-20⁰⁰. Wypożyczalnia (pow. 304 m²) stwarza możliwość łatwego i szybkiego dostępu do zbiorów. Zastosowane nowoczesne rozwiązania pozwalają użytkownikom na samoobsługę, a wolny dostęp do półek umożliwia bezpośredni kontakt ze zbiorami bibliotecznymi. W magazynach wypożyczalni wdrożono system identyfikacji radiowej RFID, dzięki którym czytelnik może sam dokonywać wypożyczeń i zwrotów dokumentów. Na terenie biblioteki jest 20 stanowisk komputerowych z dostępem do bibliotecznego katalogu i Internetu. Czytelnia Główna (pow. 391 m²) posiada księgozbiór podręczny, czytelnię gazet i czasopism, czytelnię internetową i multimedialną. Do dyspozycji użytkowników jest tu 40 komputerów, wszystkie z dostępem do Internetu, baz danych i zbiorów Wirtualnej Biblioteki Nauki. Czytelnia zlokalizowana w budynku, w którym odbywają się zajęcia dydaktyczne czynna jest od wtorku do piątku w godz. 8⁰⁰-15⁰⁰. Zbiór biblioteczny liczy ponad 68,5 tys. woluminów i ponad 5 tys. zbiorów specjalnych. Prenumerata obejmuje ponad 120 czasopism (także obcojęzycznych). W bibliotece można korzystać również z zasobów Wirtualnej Biblioteki Nauki, której zakres obejmuje: ISI Web of Knowledge – Web of Science; ScienceDirect; Springer; EBSCO Publishing; SciVerse Scopus; Willey – Blackwell.

W ramach wizytacji sprawdzono dostępność literatury naukowej zalecanej studentom. Dokonano losowego wyboru 5 kart przedmiotów.

1. Przedmiot: „Geografia turystyczna”. W zasobach biblioteki nie brakuje żadnej pozycji z 8 pozycji literatury podstawowej oraz 6 pozycji literatury uzupełniającej, przy czym należy zaznaczyć, iż biblioteka posiada nowsze wydania niektórych pozycji książkowych podanych w sylabusie.
2. Przedmiot: „Krajoznawstwo”. W zasobach biblioteki nie brakuje żadnej pozycji z literatury podstawowej, natomiast brakuje 1 z 6 pozycji literatury uzupełniającej.
3. Przedmiot: „Historia architektury i sztuki”. W zasobach biblioteki brakuje 1 pozycji z 6 pozycji literatury podstawowej i uzupełniającej.
4. Przedmiot: „Ekologia i ochrona środowiska”. W zasobach biblioteki brakuje 6 z 9 pozycji literatury podstawowej i uzupełniającej. W tym przypadku zaleca się zweryfikowanie piśmiennictwa przedstawionego w sylabusie, tym bardziej, że w zasobach biblioteki są 33 pozycje z tego zakresu, a zalecana literatura podstawowa i uzupełniająca w większości jest nie aktualna (z lat 1982,1985,1996,1997).
5. Przedmiot: „Jogging”. W zasobach biblioteki brakuje dwóch z 4 pozycji literatury zalecanej.

Dla ocenianego kierunku studiów prenumerowane są czasopisma: „Rynek Turystyczny”, „Wiadomości Turystyczne”, „Podróże”, „National Geographic Polska” oraz „Jachting”, „Wychowanie Fizyczne i Sport”, „Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne”. Księgozbiór biblioteczny dla studiujących na kierunku „turystyka i rekreacja” liczy 3,5 tys. woluminów literatury specjalistycznej. Przedmioty kształcenia kierunkowego i specjalnościowego znajdują bogate zaplecze w postaci 1 tys. wol. literatury podstawowej z zakresu turystyki i prawie 2,5 tys. z zakresu sportu, kultury fizycznej i rekreacji. Część księgozbioru stanowi literatura z medycyny, anatomii, fizjologii, masażu i dietetyki (3,5 tys. wol.). Studujący mają do dyspozycji literaturę z psychologii (1500 wol.), pedagogiki (2500 wol.), sztuki (650 wol.),

socjologii (800 wol.), nauk ekonomicznych (1 tys. wol.) i filozofii (650 wol.). Jednak nie wszystkie wydawnictwa wymienione jako literatura podstawowa i uzupełniająca w kartach przedmiotu znajdują się w zbiorach bibliotecznych. W ocenie studentów kierunku biorących udział w spotkaniu z Zespołem Oceniającym, Biblioteka zapewnia im dobre wsparcie w procesie uczenia się, poprzez odpowiednią liczbę i jakość publikacji związanych z kierunkiem, a także miejsce do pracy własnej. Biblioteka posiada także stanowiska dla studentów z niepełnosprawnościami ruchu oraz wzroku. Studenci w trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym dobrze ocenili Bibliotekę, w tym także dostępność literatury związanej z kierunkiem. Zwrócili jednak uwagę na niewystarczającą liczbę egzemplarzy publikacji do części przedmiotów, co bywa kłopotliwe przy braku terminowego zwrotu książek przez innych studentów. W związku z uwagą sugeruje się rozważenie zwiększenia liczby egzemplarzy najbardziej pożądanych podręczników wykorzystywanych w ramach kierunków lub rozważenie udostępnienia ich w formie elektronicznej.

4.3. Uczelnia zapewnia studentom dostęp do platformy edukacyjnej e-student, na której zamieszczane są materiały dydaktyczne (m.in. wykłady, prezentacje multimedialne). Poprzez platformę edukacyjną studenci mają również ułatwiony kontakt między sobą oraz z nauczycielami akademickimi. Obecnie przygotowano dwa przedmioty (Technologię informacyjną oraz Informatykę w turystyce i rekreacji) przy wykorzystaniu tej metody, a w planach rozwoju kierunku przewiduje się uruchomienie kilku następnych. Jednostka zadbała również o odpowiednie szkolenie nauczycieli z zakresu obsługi platformy e-learningowej. Baza dydaktyczna, którą dysponuje oceniana Jednostka umożliwia pełne osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia na kierunku „*turystyka i rekreacja*”. Liczbę i wyposażenie sal dydaktycznych, pracowni komputerowych i specjalistycznych ocenia się jako w pełni wystarczającą do realizacji procesu dydaktycznego. Obiekty, w których odbywają się zajęcia są bogato wyposażone w sprzęt audiowizualny i inne pomoce dydaktyczne. W pracowniach znajdują się nowoczesne aparaty naukowe i dydaktyczne urządzenia służące do nauki praktycznych umiejętności.

Zajęcia praktyczne o charakterze sportowym realizowane są w nowoczesnych obiektach. Biblioteka Główna jest bardzo przyjazna dla studenta, jak i pracownika nauki zarówno z uwagi na technologię obsługi, bogactwo zbiorów oraz wystrój wnętrza. Biblioteka, jak i czytelnia mieszcząca się na terenie Instytutu z uwagi na swoje zasoby umożliwiają realizację zakładanych efektów kształcenia, jednakże wskazane są zakupy najnowszej literatury. Studenci i pracownicy ocenianego kierunku mają zapewniony dostęp do platformy edukacyjnej, która jest wykorzystywana przede wszystkim do udostępniania materiałów edukacyjnych i komunikacji, a w mniejszym zakresie do prowadzenia kształcenia na odległość. Zgodnie z informacjami przedstawionymi w raporcie samooceny oraz uzyskanymi w trakcie wizytacji, uczelnia dysponuje platformą e-learningową oraz platformą do udostępniania materiałów dydaktycznych. W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym, studenci ocenili funkcjonujące kursy e-learningowe z zakresu przedmiotu „*technologia informacyjna*” jako dobre. Wypowiedzieli się również na temat systemu udostępniania materiałów, dydaktycznych. W ocenie większości studentów biorących udział w spotkaniu od strony technicznej platforma funkcjonuje dobrze, natomiast nauczyciele w różnym stopniu korzystają z tego narzędzia, studenci spotykają się także z odmową udostępniania materiałów. Sugeruje się zwrócenie uwagi na wskazany problem przez władze Jednostki i Uczelni.

Uzasadnienie

Jednostka w pełni zapewnia studentom pomieszczenia dydaktyczne przystosowane do

potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku. Jednostka zapewnia studentom w pełni możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych. Jednostka zapewnia studentom dostęp do platformy edukacyjnej wspomagającej kształcenie na kierunku studiów i częściowo z niej korzysta w procesie kształcenia.

Zalecenia

1. Należy zwiększyć dostępność materiałów dydaktycznych dla studentów na platformie e-learningowej.

5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się i wchodzenia na rynek pracy

5.1 Pomoc dydaktyczna i materialna sprzyja rozwojowi zawodowemu i społecznemu studentów poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia oraz zdobywaniu umiejętności praktycznych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość jednostka zapewnia wsparcie organizacyjne, techniczne i metodyczne w zakresie uczestniczenia w e-zajęciach. *

5.2 Jednostka stworzyła warunki do udziału studentów w krajowych i międzynarodowych programach mobilności, w tym poprzez organizację procesu kształcenia umożliwiającą wymianę krajową i międzynarodową.

5.3 Jednostka wspiera studentów ocenianego kierunku w kontaktach z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy, w szczególności współpracując z instytucjami działającymi na tym rynku. *

5.4 Jednostka zapewnia studentom niepełnosprawnym wsparcie dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia.

5.5 Jednostka zapewnia skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną studentów w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym oraz pomocą materialną, a także publiczny dostęp do informacji o programie kształcenia i procedurach toku studiów.

1. Ocena – w pełni

Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema cyframi.

2.

5.1.

Studenci wizytowanego kierunku turystyka i rekreacja otrzymują kilka rodzajów wsparcia: dydaktyczne, zawodowe, naukowe oraz zawodowe.

Wsparcie dydaktyczne studentów kierunku występuje w kilku formach. Pierwszym z nich są konsultacje z nauczycielami, które występują zarówno w formie tradycyjnej, ale również elektronicznie. Studenci kierunku uczestniczący w spotkaniu z Zespołem Oceniającym mieli dobrą opinię na temat takich form kontaktu. Inną formą wsparcia jest prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, ale odbywa się to jedynie w przy zajęciach z Technologii Informacyjnej. Dodatkowo platforma e-learningowa służy także do udostępnienia materiałów dydaktycznych dla studentów.

Kolejną formą wsparcia dydaktycznego dla studentów są karty przedmiotów. Studenci kierunku turystyka i rekreacja uczestniczący w spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA, stwierdzili, że karty przedmiotów są przydatnym narzędzie wsparcia – zawierają znaczną ilość informacji i są publicznie dostępne poprzez stronę Jednostki. Wśród uczestników nie było dużej grupy korzystającej z nich regularnie – większość korzysta z nich w ograniczonym stopniu, głównie w okresie przygotowania do sesji egzaminacyjnej. Analiza własna przedstawionych przez Uczelnię sylabusów pod kątem obszerności i praktyczności pozwala stwierdzić, że są skutecznym narzędziem wsparcia dla studenta.

Kształtowanie indywidualnej ścieżki studiowania w ramach kierunku jest możliwe dzięki

programowi studiów oraz Regulaminowi studiów. W ramach programu studiów wyróżniono trzy specjalności. Regulamin oferuje możliwość indywidualizacji toku studiów na dwa sposoby: IPS i ITK. Indywidualny program i plan studiów (IPS) przeznaczony jest dla studentów, którzy ukończyli pierwszy semestr studiów. Indywidualny tok studiów (ITS) polega na zaliczaniu przedmiotów na warunkach uzgodnionych z dziekanem, co do realizacji obowiązków dydaktycznych, (przykładowo zasady uczestnictwa w zajęciach, terminy zaliczeń i egzaminów). Pozwala na modyfikację planu i programu nauczania w ramach kierunku, ze względu na zainteresowań studenta. Studenci wizytowanego kierunku biorący udział w spotkaniu nie potrafili ocenić tego rodzaju wsparcia, nie orientowali się również w jakich przypadkach można skorzystać ze wspomnianych uprawnień.

Zgodnie z informacjami pozyskanymi w trakcie wizytacji, studenci wizytowanego kierunku otrzymują również wsparcie rozwoju naukowego. Studenci uczestniczący w spotkaniu wyrazili opinię na temat procesu dyplomowania, wedle swojej wiedzy, jako dobrą. Inną formą rozwoju naukowego jest możliwość uczestnictwa w pracach dwóch kół naukowych funkcjonujących w Jednostce: SKN Turystyczno-Grograficznego i SKN Zabytkoznawców i Krajoznawców (wśród uczestników spotkania z Zespołem Oceniającym znajdowali się także ich członkowie). Wyrazili oni pozytywną opinię na temat oferowanego wsparcia instytucjonalnego, zarówno w formie materialnego (w postaci np. finansowania wyjazdów) czy merytorycznego (opieka przez nauczycieli akademickich).

W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci wizytowanego kierunku pozytywnie wyrazili się o funkcjonowaniu systemu pomocy materialnej, w tym o zasadach i kryteriach przyznawania świadczeń. Studenci w większości mieli świadomość podstawowych zasad jego funkcjonowania i umieli wymienić także przykładowe rodzaje świadczeń pomocy materialnej. Uczelnia prowadzi politykę informacyjną w tym zakresie m.in. za pomocą strony internetowej, zawierającą informacje dotyczące funkcjonowania systemu. Uczelnia oferuje swoim studentom możliwość zakwaterowania w domu studenckim, ale żaden ze studentów uczestniczących w spotkaniu nie korzystał z takiej możliwości.

W wizytowanej Uczelni funkcjonuje Samorząd Studencki PWSZ w Krośnie. Samorząd reprezentuje studentów przed Władzami Uczelni i Jednostki, kieruje projekty do studentów, wśród nich nie ma jednak inicjatyw aktywnie odnoszących się bezpośrednio do jakości kształcenia. Zgodnie z przeprowadzaną rozmową, przedstawiciele samorządu używają uprawnień do wyrażania opinii w sprawach studenckich, przykładowo poprzez uczestnictwo w Senacie czy współuczestniczenie w rozdysponowaniu pomocy materialnej. Samorząd dobrze ocenia współpracę z władzami Jednostki, a jego przedstawiciele dostrzegają i doceniają chęć współpracy. W trakcie analizy dokumentacji oraz rozmów przeprowadzonych w trakcie wizytacji stwierdzono, że Jednostka spełnia kryterium zapewnienia udziału odpowiedniej liczby przedstawicieli studentów w organach kolegialnych.

Zgodnie z uzyskanymi informacjami, studenci kierunku turystyka i rekreacja nie mają możliwości skorzystania ze szkoleń z praw i obowiązków studenta, które gwarantuje im art.170 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Samorząd nie przedstawił jednak stosownych pism w tej sprawie. W trakcie wizytacji przedstawicielom samorządu została zwrócona uwaga na ten aspekt, a także na możliwości uzyskania wsparcia w tym zakresie przez Parlament Studentów RP.

5.2.

Zgodnie z informacjami z raportu samooceny potwierdzonych podczas wizytacji Uczelnia

stwarza możliwość udziału studentów w wymianie międzynarodowej – program Erasmus+. Zgodnie z informacjami z raportu samooceny, Uczelnia w ostatnich latach wysyłała grupę około kilkunastu studentów na zagraniczne wymiany semestralne w ramach kierunku turystyka i rekreacja, a w ramach praktyk programu Erasmus kilkudziesięciu studentów. Wśród uczestników spotkania z Zespołem Oceniającym PKA była tylko jedna osoba, która brała udział w programie, ale w zakresie praktyk. Kilka osób było również zainteresowanych udziałem w programie. W ich ocenie wsparcie udzielane przy rekrutacji do Programu, w tym dostęp do informacji i ich przepływ, kontakt z osobami odpowiedzialnymi jest dobry. Uczelnia na prośbę zespołu oceniającego przedstawiła wykaz jednostek naukowych, z którymi współpracuje w ramach programu Erasmus+ dla studentów wizytowanego kierunku. W celu wsparcia wymian zagranicznych uczelnia powołała Biuro Wymian Międzynarodowych. Zgodnie z uzyskanymi informacjami studenci w ramach kierunku nie mają zajęć z profesorami wizytującymi z zagranicy. Biuro posiada stronę internetową. Zawarte w niej materiały dość wyczerpująco opisują temat. Zgodnie z uzyskanymi informacjami w trakcie wizytacji, studenci w ramach kierunku nie mają zajęć z profesorami wizytującymi z zagranicy.

W ramach kierunku turystyka i rekreacja odbywają się lektoraty z dwóch języków: języka angielskiego oraz niemieckiego. W trakcie spotkania studenci wyrazili pozytywną opinią na temat poziomu i organizacji zajęć.

5.3.

Wsparcie zawodowe studentów kierunku turystyka i rekreacja odbywa się na kilka sposobów. Jednym z przykładów takiej działalności jest wsparcie oferowane przez Biuro Karier PWSZ w Krośnie, którego zadania są typowe dla takiej jednostki: prowadzenie bazy praktyk, staży i ofert pracy, oferowanie warsztatów rozwijających umiejętności zawodowe, doradztwo zawodowe, udział w targach pracy, monitorowanie karier absolwentów.

Wśród innych rodzajów wsparcia należy wymienić organizowanie spotkań studenci-pracodawcy. W ocenie studentów Biuro dobrze wykonuje swoje zadania, chociaż oferta dla studentów wizytowanego kierunku jest ograniczona. W ocenie pracowników Biura przyczyną może być niskie zainteresowanie pracodawców taką formą współpracy.

Akredytowana jednostka wspiera studentów w nawiązywaniu kontaktów z otoczeniem gospodarczym. Wspólnie ze stowarzyszeniami, samorządem organizuje przedsięwzięcia w które angażuje studentów w formie wolontariatu jak również w charakterze współorganizatorów odpowiedzialnych za określony obszar. Studenci akredytowanego kierunku mieli możliwość udziału w szkoleniu instruktorów nordic walking w ramach projektu realizowanego przez Samorząd.

5.4.

Zgodnie z informacjami pozyskanymi w trakcie wizytacji, na kierunku turystyka i rekreacja studiuje kilku studentów z niepełnosprawnościami. Ich wsparciem w zakresie ich indywidualnych potrzeb zajmuje się Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych. Studenci z niepełnosprawnościami na wizytowanej Uczelni mają prawo korzystać z dodatkowych, dedykowanych form wsparcia w procesie kształcenia wynikających z Regulaminu studiów, wśród których można wymienić indywidualne terminy i warunki zaliczeń. Zgodnie z informacjami uzyskanymi w trakcie wizytacji, studenci mają możliwość wnioskowania także o inne formy wsparcia, przykładowo asystenta, wypożyczenie odpowiedniego sprzętu czy zamianę sal w przypadku występowania barier architektonicznych. Dodatkowo Uczelnia samodzielnie prowadzi kursy na asystentów, rekrutowanych wśród studentów, a także prowadzi szkolenia upowszechniające tę działalność wśród pracowników Uczelni.

Budynek Jednostki jest w pełni dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnością ruchu. Obecnie nie jest jednak wyposażony w udogodnienia dla osób z innymi niepełnosprawnościami, przykładowo wzroku.

Zgodnie z informacjami pozyskanymi w trakcie wizytacji i analizą strony internetowej Uczelni, można stwierdzić, że Jednostka prowadzi bardzo dobrą politykę informacyjną dotyczącą wsparcia studentów z niepełnosprawności. Zainteresowany student może znaleźć informacje w tym temacie na stronie internetowej. Wśród nich znajdują się aktualności z pracy Biura, dane kontaktowe do Pełnomocnika, dokładne opisy form wsparcia i sposobu ich uzyskania. Na stronie nie znalazła się informacja dotycząca pomocy oferowanej przez PFRON.

5.5.

W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA, studenci kierunku turystyka i rekreacja ocenili wsparcie administracyjne studiów jako dobre. Ich zdaniem, obsługa administracyjna dziekanatu i innych jednostek administracyjnych Uczelni jest szybka i sprawna. Dodatkowo w stosunku do części studentów odbywa się także poprzez system elektroniczny obsługi studiów, który w ramach pilotażu obejmuje studentów I roku studiów.

Dostęp do informacji w ramach kierunku odbywa się poprzez stronę Zakładu Turystyki i Rekreacji. Strona jest w przeciętnym stopniu czytelna i przejrzysta, zawiera obszerne informacje dotyczące spraw studenckich, takich jak przykładowo, informacje o regulacjach dotyczących praktyk zawodowych i wzory związanych z nimi dokumentów i zasady odbywania egzaminów dyplomowych.

Na podstawie informacji uzyskanych w trakcie wizytacji można stwierdzić, że wymóg publicznego dostępu do programu kształcenia na wizytowanym kierunku jest zapewniany w pełni, w szczególności dotyczy to programu studiów, planu studiów, kierunkowych efektów kształcenia oraz kart przedmiotów. Umożliwia to pełny dostęp do informacji nt. programu kształcenia także dla interesariuszy zewnętrznych, przykładowo kandydatom na studia. Na innych stronach prowadzonych przez Uczelnię i Wydział są dostępne także inne istotne z punktu widzenia studenta dokumenty, takie jak Regulamin Studiów oraz Regulamin Pomocy Materialnej.

Zgodnie z informacjami uzyskanymi w trakcie wizytacji, Uczelnia zgodnie z przepisami prawa zawiera umowy ze studentami, ale nie wywiązuje się z obowiązku upublicznienia wzorca umowy na stronie internetowej zgodnie z art.99 ust.6 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

3. Uzasadnienie

Pomoc naukowa, dydaktyczna i materialna znacząco sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów. Jednostka wyróżniająco wspiera studentów z niepełnosprawnościami i prowadzi bardzo dobrą politykę informacyjną w tym zakresie. Jednostka zapewnia w pełni skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną studentów oraz częściowy publiczny dostęp do dokumentów związanych ze studiowaniem.

4. Zalecenia

Zaleca się:

- 1) organizację szkoleń dla studentów z praw i obowiązków
- 2) umieszczenie na stronie Biura ds. Osób Niepełnosprawnych informacji o możliwości pozyskania środków z PFRON
3. publikację na stronie internetowej wzorca umowy o kształcenie, zgodnie z Ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym.

6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów

6.1 Jednostka, mając na uwadze politykę jakości, wdrożyła wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia umożliwiający systematyczne monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w tym w szczególności ocenę stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia i okresowy przegląd programów studiów mający na celu ich doskonalenie, przy uwzględnieniu: *

6.1.1 projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych, *

6.1.2 monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania,

6.1.3 weryfikacji osiąganych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia i wszystkich rodzajach zajęć, w tym zapobiegania plagiatom i ich wykrywania, *

6.1.4 zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów,

6.1.5 wykorzystania wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia, *

6.1.6 kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów, oraz prowadzonej polityki kadrowej, *

6.1.7 wykorzystania wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej,

6.1.8 zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej oraz środków wsparcia dla studentów,

6.1.9 sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia,

6.1.10 dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach.

6.2. Jednostka dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia systemu.

1. Ocena - w pełni.

2. Opis spełnienia kryterium, z uwzględnieniem kryteriów oznaczonych dwiema oraz trzema cyframi.

6.1.

Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. S. Pigonia w Krośnie opracowała i wdrożyła wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia. W ramach mechanizmów zarządzania jakością kształcenia funkcjonują przede wszystkim Uczelniana Komisja ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz Instytutowe Komisje ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Schemat funkcjonowania oraz podział kompetencji w ramach organów uczelni i WSZJK jest spójny i w ocenie ZO PKA umożliwia właściwą realizację celów strategicznych dotyczących podnoszenia jakości kształcenia w PWSZ w Krośnie, w tym także na ocenianym kierunku.

6.1.1.

W procesie projektowania efektów kształcenia i na etapie prac nad ich ewentualnymi zmianami uczestniczą zarówno interesariusze wewnętrzni (nauczyciele akademicy z dużym dorobkiem naukowym i doświadczeniem praktycznym oraz studenci) jak i interesariusze zewnętrzni (głównie przedstawiciele pracodawców). Interesariusze zewnętrzni są formalnie włączeni w proces projektowania efektów kształcenia i w ich opinii mają realny wpływ na budowanie oferty kształcenia. *Jako przykład może posłużyć wprowadzenie do planu zajęć*

dydaktycznych przedmiotu – „Projektowanie i znakowanie szlaków turystycznych”. Na podstawie analizy dokumentacji oraz spotkania z Komisją Instytutową, stanowiącą główne gremium odpowiedzialne za zapewnienie jakości kształcenia, w skład którego wchodzi przedstawiciele otoczenia społeczno-gospodarczego wynika, że spotkania odbywają się kilka razy w roku. W trakcie owych spotkań wskazywane są różnego rodzaju propozycje, które jednostka może uwzględnić w procesie projektowania i/lub modyfikowania efektów kształcenia. Dotychczas nie wprowadzono większych zmian w programach poza pewnymi korektami godzinowymi i korektami w przedmiotach specjalnościowych. Nie była również konieczna zmiana kierunkowych efektów kształcenia. W trakcie akredytacji przedstawiono dwa protokoły z posiedzeń Komisji programowej. Pierwszy z dnia 21 października 2013, drugi z 9 kwietnia 2015 roku. Komisja nie posiada określonego harmonogramu spotkań. Studenci wizytowanego kierunku, zgodnie z pozyskanymi w trakcie wizytacji informacjami, opiniują programy studiów oraz efekty kształcenia poprzez swoich reprezentantów w organach samorządu. Reprezentanci studentów w organach uczelni i organach wewnętrznego systemu zapewnienia jakości kształcenia nie uczestniczą bezpośrednio w projektowaniu kierunkowych efektów kształcenia – pełnili rolę opiniotwórczą przy ich tworzeniu. Na podstawie uzyskanych informacji można również stwierdzić, że w wizytowanej Jednostce Samorząd Studencki opiniuje projekty programu studiów dla kierunków w formie pisemnej, zgodnie z art. 68 ust.1 pkt.2 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Studenci nie zgłaszają jednak żadnych uwag w trakcie tego procesu.

6.1.2.

Uczelnia nie dysponuje jeszcze wyodrębnionymi procedurami służącymi monitorowaniu stopnia osiągnięcia zakładanych efektów. Mimo tego, na ocenianym kierunku dokonuje się częściowej oceny osiągania tych efektów przez studentów. Ocena ta opracowywana jest na podstawie opinii nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia, których opinie są gromadzone i przetwarzane przez kierowników zakładów, a następnie przekazywane do Instytutowej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Komisja dodatkowo dokonuje częściowej analizy wyników procesu dyplomowania oraz analizy procesu odbywania i zaliczania praktyk zawodowych. Na podstawie informacji opracowanych przez IKZJK, Uczelniana Komisja przygotowuje dokument przedstawiany następnie przez Rektora na posiedzeniu Senatu. Tym samym uznać należy, że wymóg wynikający z § 11 ust. 2 rozporządzenia MNiSW w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym poziomie i profilu kształcenia został w pełni spełniony. Nadmienić również należy, że studenci wizytowanego kierunku mają możliwość uzyskania informacji zwrotnej nt. stopnia realizacji efektów kształcenia przy danej ocenie podczas omawiania wyników egzaminów z prowadzącymi. Zgodnie z przedstawioną dokumentacją i przeprowadzonymi w trakcie wizytacji rozmowami, monitorowanie stopnia osiągania efektów kształcenia realizowane jest przez nauczycieli akademickich, w przypadku efektów przedmiotowych, oraz Instytutowy Zespół ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia, w przypadku efektów kierunkowych. Według przedstawionych w trakcie wizytacji informacjami w zespole stale uczestniczą przedstawiciele studentów.

6.1.3.

Ocena realizacji zakładanych efektów kształcenia i ogólnej jakości kształcenia na ocenianym kierunku dokonywana jest m.in. na podstawie procedury weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia, analizy ankiet studenckich dokonanych przez kierowników zakładów, a także wniosków wynikających z hospitacji zajęć.

Weryfikacja osiąganych efektów kształcenia ma charakter dwuwymiarowy.

Podstawowa weryfikacja pozwala na uzyskanie informacji, czy student dany efekt osiągnął. Analiza dokumentacji przedstawionej w czasie wizytacji pozwala na, a w szczególności analiza kart przedmiotów pozwala stwierdzić, że na ocenianym kierunku stosowane są zróżnicowane metody weryfikacji efektów, takie jak prace pisemne, odpowiedzi ustne, sprawdziany umiejętności praktycznych, prace projektowe, prezentacje multimedialne, itp. Przyjęte metody nie budzą zastrzeżeń ZO PKA. We wszystkich analizowanych przypadkach zakres oceny treści kształcenia był zgodny z zakładanymi efektami kształcenia. Kryteria osiągnięcia efektów kształcenia zostały opisane w kartach przedmiotów. Dodatkowo nadmienić należy, że w uczelni stosowany jest również powszechnie system antyplagiatowy, przy czym ostateczna decyzja co do interpretacji wyników badania antyplagiatowego należy do promotora pracy.

Studenci Uczelni mają możliwość włączenia się w kształtowanie procesu weryfikacji osiąganych przez nich efektów kształcenia poprzez ustawowe uprawnienia samorządu studenckiego w zakresie regulamin studiów, w tym wymóg zaakceptowania regulaminu studiów przez uczelniany organ samorządu. Studenci kierunku mają także możliwość zgłaszania uwag poprzez system studenckiej oceny zajęć. Zgodnie z opinią uzyskaną od studentów uczestniczących w spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA oraz przedstawiciele samorządu studenckiego system weryfikacji efektów kształcenia funkcjonuje bardzo dobrze na poziomie ogólnych zasad, natomiast na poziomie szczegółowych zasad zdarzają się sytuacje problemowe, które są zgłaszane władzom Jednostki.

Według informacji przedstawionych w raporcie samooceny, podstawowym narzędziem zapobiegania plagiatom jest bieżąca współpraca studenta z opiekunem pracy. Zgodnie z informacjami pozyskanymi w trakcie wizytacji, wszystkie prace dyplomowe studentów przed dopuszczeniem do egzaminu dyplomowego poddawane są kontroli programami antyplagiatowymi na podstawie szczegółowej procedury.

Drugi wymiar weryfikacji efektów kształcenia ma charakter systemowy i pozwala na ocenę, czy przyjęte metody weryfikacji są odpowiednie. W tym zakresie IKZJK prowadzi wyrywkową analizę prac studenckich i zapoznaje się z ich wynikami, pod kątem zgodności pytań egzaminacyjnych i zaliczeniowych z przyjętymi efektami kształcenia i metodami ich weryfikacji. Wyrywkowa analiza przeprowadzona przez ZO PKA prowadzi do uznania, że przyjęte metody weryfikacji efektów kształcenia są generalnie prawidłowe i odpowiadają charakterowi i specyfice poszczególnych przedmiotów. Opinia ta jest zbieżna z opiniami przedstawionymi przez IKZJK w ramach udostępnionej dokumentacji. Dodatkowo należy wskazać, że studenci ocenianego kierunku mają możliwość oceny stosowanych zasad oceniania poprzez prowadzoną ankietyzację. Ankieta przypisana do każdego kursu zawiera pytania zamknięte nt. poprawności metod weryfikacji oraz miejsce na uwagi własne, gdzie można szerzej opisać ewentualne spostrzeżenia czy uwagi w tym zakresie.

6.1.4.

Uczelnia opracowała i przyjęła zasady potwierdzenia efektów uczenia się, zdobytych poza systemem szkolnictwa wyższego. Szczegółowe regulacje dotyczące potwierdzania efektów uczenia się poza systemem studiów określa uchwała Senatu PWSZ w Krośnie nr 29/15 z dnia 9 czerwca 2015 r. w sprawie określenia organizacji potwierdzenia efektów uczenia się. Regulamin zawiera między innymi cele potwierdzania efektów uczenia się nabytych poza edukacją formalną, zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się, sposób powoływania i tryb działania komisji weryfikujących efekty uczenia się. Procedura ta nie była jeszcze wykorzystywana na kierunku „Turystyka i Rekreacja”, w związku z czym nie

można w pełni jej ocenić przy czym wskazania wymaga fakt, że WSZJK nie uwzględnia w tym zakresie żadnych mechanizmów, co należałoby uzupełnić.

6.1.5.

Uczelnia poprzez Biuro Karier prowadzi własny system monitorowania karier zawodowych absolwentów. System ankietyzacji polega na wypełnianiu przez absolwentów ankiety podstawowej oraz ankiety rozszerzonej. Ankieta wstępna - podstawowa zawiera pytania dotyczące ukończonego kierunku studiów, specjalności, planów edukacyjnych, planów indywidualnego rozwoju, planów zatrudnienia czy podjętej już pracy. Ankieta rozszerzona dotyczy podjętego zatrudnienia, jego przełożenia na ukończony kierunek studiów, zdobytych umiejętności, wiedzy, którą absolwent bezpośrednio wykorzystuje w pracy zawodowej. Badania przeprowadza się za pomocą ankiety elektronicznej. Sytuacja zawodowa absolwentów badana jest po roku, trzech oraz pięciu latach od złożenia egzaminu dyplomowego. Konstrukcja i sposób przeprowadzania badania nie budzi żadnych zastrzeżeń ZO PKA.

Podczas spotkań z ZO PKA, studenci (także studenci będący członkami IKZJK) podkreślili, że wnioski wyciągnięte na podstawie ankiety są brane pod uwagę przy modyfikacji programów studiów, ze szczególnym uwzględnieniem oferty specjalności oraz organizacji procesu dydaktycznego. Ponadto wspomnieli, że wyniki badań dostępne są w formie raportów, z którymi studenci także są zapoznawani.

Zgodnie z przedstawioną dokumentacją i przeprowadzonymi w trakcie wizytacji rozmowami, w tym przedstawicielami Biur Karier, Jednostka prowadzi własne wyniki badań losów absolwentów od 2013 roku. W trakcie ostatniego badania frekwencja wyniosła ok. 20% ogółu absolwentów wizytowanego kierunku.

Wyniki monitoringu losów zawodowych absolwentów są opracowywane i wykorzystywane przez władze Uczelni i zespoły ds. jakości kształcenia, ale w trakcie wizytacji nie zostały przedstawione przykłady takiego wykorzystania. Pozytywnie należy ocenić upubliczniane tych wyników dla interesariuszy wewnętrznych, przykładowo studentów, z którymi można zapoznać się za pomocą strony internetowej Uczelni.

6.1.6.

Polityka kadrowa w PWSZ w Krośnie jest prowadzona głównie na podstawie szeregu wytycznych i dobrych praktyk. Brak jest wyodrębnionego dokumentu określającego kompleksową politykę kadrową. W zakresie ocenianego kierunku, z uwagi na jego niewielkie rozmiary (mała liczba studentów), kadra jest stosunkowo stabilna nawet pomimo faktu, iż w większości są to osoby zatrudnione w ramach dodatkowego miejsca pracy. Mimo ograniczonych możliwości kadrowych, Uczelnia prowadzi regularną ocenę kadry dydaktycznej w trzech formach: ankietowej oceny bieżącej, oceny hospitacyjnej oraz oceny okresowej (dwu- i czteroletniej).

Bieżąca ocena ankietowa prowadzona jest w cyklu rocznym. Wzór ankiet opracowany przez Uczelnianą Komisję ds. Zapewniania Jakości Kształcenia, zatwierdzony zarządzeniem Rektora, ma typowy zakres i umożliwia odpowiednią ocenę wszystkich kluczowych aspektów prowadzenia zajęć przez nauczyciela akademickiego. Po przeprowadzeniu ankietyzacji, pracownik Biura Karier uczelni opracowuje zbiorcze zestawienie wyników i przedstawia je władzom uczelni, dyrektorowi instytutu oraz kierownikom poszczególnych zakładów (w obrębie ocenianego kierunku studiów), jak też Uczelnianej Komisji ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia oraz Instytutowym Komisjom ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia. Indywidualne wyniki ankiety otrzymuje także każdy pracownik poddany ocenie. W przypadkach uzasadnionych wynikami przeprowadzonej ankiety, Rektor lub bezpośredni

przełożony ma obowiązek przeprowadzić rozmowę dyscyplinującą z pracownikiem. Rozmowa może odbyć się również na wniosek pracownika. Do tej pory odbyły się dwie takie rozmowy, po czym zauważono widoczną poprawę opinii w kolejnej edycji ankietyzacji.

Na podstawie Zarządzenia Rektora Nr 28/15 z dnia 2 czerwca 2015 roku w Uczelni przeprowadzane są hospitacje zajęć dydaktycznych. Hospitacje zajęć każdego pracownika przeprowadza się co najmniej raz na dwa lata, przy czym liczba hospitowanych pracowników w ciągu roku akademickiego wynosi około 40 – 60% stanu zakładu. W przypadku gdy ocena ostatniej hospitacji jest negatywna lub opinia wyrażona w ankietach studenckich wskazuje na nieprawidłowości w realizacji zajęć dydaktycznych, kolejną hospitację przeprowadza się w formie hospitacji komisyjnej, nie później niż do końca semestru następującego po uzyskaniu pierwotnej oceny czy opinii. Podczas wizytacji przedstawiono dokumentację pohospitacyjną wszystkich pracowników prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku. Wyniki hospitacji były w większości bardzo dobre lub dobre, co było także zbieżne ze zbiorczymi wynikami procesu ankietyzacji.

Ocena okresowa dokonywana jest zgodnie z wymogami art. 132 ustawy - Prawo o szkolnictwie wyższym. Wytyczne dotyczące oceny pracowników reguluje Uchwała Nr 26/13 Senatu z dnia 10 lipca 2013 roku w sprawie okresowej oceny nauczycieli akademickich. Zasady prowadzenia oceny okresowej są prawidłowe i nie budzą zastrzeżeń ZO PKA. Jednostka prowadzi nieregularnie ocenę kadry administracyjnej wśród studentów. Wyniki każdorazowo przedstawiane są na spotkaniach pracowników administracyjnych z władzami jednostki, co – jak podkreślali studenci – wpływa na poprawę jakości obsługi, która i tak stoi w ich opinii na wysokim poziomie.

6.1.7.

Ankietyzacja ankietowa obejmuje wszystkich prowadzących zajęcia bez względu na formę zajęć i na posiadany przez prowadzącego status naukowy. Zbiorcze zestawienia z wynikami ankietyzacji są przechowywane i wykorzystywane przy okresowej ocenie pracowników. Jak wskazano w pkt. 6.1.6. w przypadku słabych ocen w procesie ankietyzacji, Rektor lub bezpośredni przełożony ma obowiązek przeprowadzić rozmowę dyscyplinującą z pracownikiem. Na podstawie dokumentacji oraz informacji uzyskanych od przedstawicieli studentów należy uznać, że obowiązek ten jest w odpowiednim stopniu realizowany.

Ocena studentów brana jest także pod uwagę w procesie oceny okresowej. Jako podstawę do przyznania punktów (osobą odpowiedzialną jest Prorektor ds. studiów) bierze się średnią ocen z badań ankietowych, przy czym przepisy wewnętrzne uczelni pozostawiają tutaj bardzo dużą swobodę interpretacji i przeliczenia punktów (). Należy zaznaczyć, że w ogólnym systemie oceny okresowej udział oceny studenckiej jest znikomy, co należałoby poddać rewizji.

Zgodnie z uzyskanymi w trakcie wizytacji kierunku informacjami, Jednostka wykorzystuje wnioski z oceny nauczycieli akademickich, która odbywa się w formie elektronicznych badań ankietowych po zakończonym semestrze. Wnioski ze wspomnianych badań ankietowych i spotkań są podstawą do rozmów prowadzonych przez przełożonych z nauczycielami akademickimi. W trakcie ostatniego badania frekwencja wśród studentów była bardzo wysoka i wyniosła ok. 70% . Zgodnie z pozyskanymi informacjami, Uczelnia stosuje jeden wzór ankiety w ramach Uczelni, która zawiera pytania zamknięte odnoszące się do głównych obszarów zajęć oraz pytanie otwarte, pozwalające studentowi na przekazanie własnych uwag na końcu ankiety. Zdaniem studentów biorących udział w spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA ankieta jest dobrym narzędziem zbierania opinii. Studenci byli także ogólnie świadomi wykorzystania wyników przez władze Jednostki, a część z nich była

przekonana do ich skuteczności. Podkreślali także, że Jednostka okresowo informuje studentów o tym w jaki sposób funkcjonuje system ankietyzacyjny. Zgodnie z pozyskanymi w trakcie wizytacji informacjami, Jednostka nie publikuje informacji dotyczących wyników oceny studenckiej w formie uogólnionej.

6.1.8.

WSZJK Uczelni nie dysponuje formalnie wyodrębnioną procedurą, która umożliwiałaby odpowiednią ocenę zasobów materialnych. Analiza dokumentacji przedłożonej podczas wizytacji pozwoliła jednak na pozytywną ocenę spełnienia niniejszego podkryterium. Mimo braku ścisłego powiązania z WSZJK, w uczelni okresowo (cykl 2-letni) prowadzona jest inwentaryzacja majątku, która częściowo spełnia rolę procedury oceny zasobów materialnych. Ponadto, z opinii studentów oraz pracowników wynika, że wszystkie uwagi na temat braków sprzętowych i konieczność zakupów są zgłaszane do kierownika zakładu, który przekazuje uwagi do władz Uczelni dysponującymi środkami finansowymi na działalność dydaktyczną. Zgodnie z informacją od kadry akademickiej, władze uczelniane na bieżąco reagują na wszelkie prośby dotyczące uzupełnienia infrastruktury i sprzętu.

Zgodnie z przedstawionymi w trakcie wizytacji informacjami, satysfakcja studentów w zakresie działania systemu wsparcia administracyjnego jest badana w sposób formalny poprzez elektroniczne badanie ankietowe, dodatkowo bada się także opinię studentów w formie nieformalnej (np. zgłaszanie uwag do władz Jednostki). W opinii studentów kierunku turystyka i rekreacja biorących udział w spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA w Uczelni funkcjonują sprawne systemy wsparcia materialnego oraz administracyjnego, które w ich ocenie nie wymagają modyfikacji

6.1.9.

Na ocenianym kierunku wdrożono procedury umożliwiające właściwe gromadzenie, analizowanie i wykorzystywanie informacji w procesie zapewnienia jakości kształcenia.

Dokumentacja ta, jak np. karty przedmiotów, wyniki egzaminów oraz dokumentacja związana z oceną pracowników są zbierane i przechowywane w dokumentacji zakładowej i instytucyjnej oraz w aktach osobowych pracowników. Zgromadzony materiał poddawany jest analizie przez kierowników jednostek oraz odpowiednie osoby i gremia w ramach WSZJK. Dodać należy, że po przeanalizowaniu zestawu procedur oraz sposobu ich dokumentowania zespół oceniający uważa, iż warto zweryfikować zakres wytwarzanej dokumentacji i wymaganej sprawozdawczości, aby dokumentowanie działań WSZJK nie stało się bardziej absorbujące niż same działania związane z zapewnianiem jakości kształcenia.

6.1.10.

Uczelnia zapewnia studentom dostęp do danych obejmujących m.in.: treści związane z procesem kształcenia, harmonogramami zajęć, organizacją roku akademickiego, zajęciami dydaktycznymi, wytycznymi dotyczącymi procesu dyplomowania wraz z zestawem pytań egzaminacyjnych na egzamin dyplomowy. Informacje te podane są również w tradycyjnej formie na tablicach ogłoszeń i w gablotach.

Mimo tego, zauważyć należy, że WSZJK nie dysponuje obecnie narzędziami umożliwiającymi odpowiednią weryfikację poziomu dostępności i aktualności danych objętych niniejszym podkryterium, co warto uzupełnić. Nie chodzi jednak o nadmiar raportów, sprawozdań i podsumowań (co wynikało z rozmów z nauczycielami) lecz o faktyczne działania związane z zapewnianiem jakości. W opinii studentów Uczelnia w pełni udostępnia jedynie wszystkie niezbędne dokumenty, z którymi powinien zapoznać się student w trakcie toku studiów, przykładowo Regulamin studiów, regulamin pomocy materialnej, program studiów czy karty przedmiotów. Wyjątek stanowi tu wzór umowy

student-uczelnia.

Zgodnie z przedstawionymi w trakcie wizytacji informacjami, satysfakcja studentów w zakresie dostępu do dokumentacji nie jest badana. W trakcie spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci nie zgłaszali uwag w tym obszarze.

6.2. Udostępniona dokumentacja oraz rozmowy z Instytutową Komisją ds. Zapewnienia Jakości Kształcenia (IKZJK) pozwalają na konkluzję, iż Uczelnia dokonuje oceny funkcjonowania WSZJK jako całości systemu, co potwierdza jego funkcjonowanie zgodnie z cyklem jakości Deminga (Plan-Do- Check-Act). Dostrzegalne są cykliczne prace zmierzające do systematycznej, choć często niesformalizowanej, oceny skuteczności systemu i poszczególnych narzędzi w nim stosowanych. System jako zbiór procedur przeszedł w ostatnich czterech latach bardzo dużą ewolucję i z upływem czasu wzbogacił się o nowe procedury, które pokrywały puste obszary w ramach procesu kształcenia. Pozytywnie należy ocenić uwzględnienie (choć nieformalne) ocen Polskiej Komisji Akredytacyjnej jako formy weryfikacji spójności i kompletności systemu, jak również udziału interesariuszy zewnętrznych w pracach gremiów jakościowych skupionych na funkcjonowaniu całego WSZJK. Zgodnie z deklaracją władz Uczelni i Zakładu, uwagi i spostrzeżenia ZO PKA będą stanowiły podstawę do najbliższych działań korygujących m.in. w zakresie funkcjonowania WSZJK.

Przedłożona dokumentacja potwierdza, że system jakości w PWSZ w Krośnie funkcjonuje nieustannie i doskonali swoje mechanizmy zgodnie z regułami zarządzania jakością. Działania oceniające i doskonalące system są prowadzone w sposób długofalowo uporządkowany i zaplanowany, co pozytywnie świadczy o stopniu rozwoju samego systemu.

3. Uzasadnienie Państwowa Wyższa Szkoła Zawoda im. S. Pigonia w Krośnie zdefiniowała w swojej Strategii Rozwoju cele odnoszące do doskonalenia jakości kształcenia, a także wdrożyła na Uczelni wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia. Instytut Kultury Fizycznej prowadzący oceniany kierunek studiów systematycznie monitoruje i doskonali realizację procesu kształcenia (6.1.1.). Prowadzony jest cykliczny proces weryfikacji i analizy osiągnięcia przez studentów założonych efektów kształcenia (6.1.2., 6.1.3.), w weryfikacji tej uczestniczą również absolwenci (6.1.5.) których losy zawodowe są badane przez system uczelniany. Uczelnia stosuje także mechanizmy oceny kadry naukowo – dydaktycznej, uwzględniający opinie studentów (6.1.6., 6.1.7.). Mimo braku sformalizowanych procedur umożliwiających ocenę dostępnej infrastruktury (6.1.8.) oraz ocenę dostępności szeroko rozumianej informacji o procesie kształcenia (6.1.10), system nieformalnie - poprzez kadrę uczelnianą - skutecznie bada wspomniane obszary. Jednocześnie całość prac WSZJK jest skrupulatnie dokumentowana (6.1.9.) co sprzyja przejrzystości działań.

Z realizacji wspomnianych procedur formułowane są wnioski, które przekładają się na doskonalenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów. Przyjęte przez jednostkę rozwiązania należy uznać w pełni za właściwe. Wprowadzony przez jednostkę system Zapewnienia Jakości Kształcenia funkcjonuje skutecznie .

4. Zalecenia

- Zbiektywizowanie zasad przyznawania punktów z oceny studenckiej w ramach oceny okresowej oraz rozważenie zwiększenia jej wagi w procesie oceny okresowej
- Wykorzystanie inwentaryzacji majątku jako bazy do wypracowania procedury oceny zasobów materialnych

- Ograniczenie dokumentowania funkcjonowania WSZJK na rzecz syntetycznych raportów i sprawozdań
- Rozważenie uwzględnienia badań satysfakcji lub jakości pewnych aspektów procesu kształcenia (np. w zakresie infrastruktury czy dostępu do informacji o procesie kształcenia) w oparciu o bezpośrednie spotkania i rozmowy z interesariuszami wewnętrznymi i zewnętrznymi a nie o narzędzia ankietowe
- Zaleca się publikowanie uogólnionych i zagregowanych informacji dotyczących wyników oceny studenckiej np. dotyczące średnich ocen nauczycieli akademickich w ramach Instytutów.

Odniesienie się do analizy SWOT przedstawionej przez jednostkę w raporcie samooceny, w kontekście wyników oceny przeprowadzonej przez zespół oceniający PKA

1. **Mocne strony** wizytowanego kierunku turystyka i rekreacja PWSZ im. Stanisława Pigonia w Krośnie to:
 - organizacja studiów, programu i planu kształcenia we współpracy z liczną grupą interesariuszy zewnętrznych, w tym z Władzami Miasta Krosna oraz kierownictwem lokalnych biur turystycznych i uzdrowisk;
 - prowadzenie licznych zajęć praktycznych w terenie, także za granicą;
 - nowoczesna infrastruktura w zakresie dydaktyki specjalnościowej (Wellnes i SPA) i uzupełniającej (zajęcia aktywizujące fizycznie studentów: ZGS, pływanie, tenis etc.), w tym także specjalistyczne oprogramowanie (Amadeus Selling Platform);
 - angażowanie studentów w kołach naukowych;
 - różnorodność i komplementarność kadry naukowej
2. **Słabe strony** wizytowanego kierunku turystyka i rekreacja PWSZ im. Stanisława Pigonia w Krośnie to:
 - pracownia anatomiczna, która wymaga rewitalizacji i doposażenia;
 - brak promocji młodych doktorów
 - brak miejscowej kadry naukowej zatrudnionej na podstawowym miejscu pracy
3. **Szanse**
 - położenie geograficzne w obszarze transgranicznym
 - rosnące znaczenie lokalnej (polskiej) oferty turystycznej
4. **Zagrożenia**
 - niż demograficzny i rosnąca konkurencja studiów z kierunku „turystyka i rekreacja”;
 - obawy Władz Uczelni wynikające z wprowadzeniem nowej ustawy o szkolnictwie wyższym

Dobre praktyki

- Aktywne uczestnictwo w programach (dydaktycznych i naukowych) organizowanych w ramach współpracy granicznej.
- Działalność kół naukowych, w tym wyjazdy turystyczne i udział w konferencjach.
- Duże zaangażowanie gremiów w ramach wewnętrznego systemu zapewniania jakości kształcenia w proces rozwijania i doskonalenia mechanizmów systemu, przejawiające się w dynamicznym rozwoju funkcjonowania całego systemu.
- Organizacja praktyk zawodowych i specjalnościowych, w tym system weryfikacji uzyskanych efektów kształcenia. Studenci przed wyjazdem na praktyki, zapoznają się z efektami jakie powinni osiągnąć w trakcie ich realizacji. Ocen poszczególnych kompetencji uzyskanych przez studenta w czasie praktyk dokonuje opiekun zawodowy praktyk ze strony instytucji w skali od 0 do 10, które po zsumowaniu decydują o uzyskanej ocenie

Przewodniczący Zespołu oceniającego:

Prof. dr hab. Janusz Iskra